

SLOVENSKI **UČITELJ**

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih in katehetskih društev.**

**Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo**

Leto XVII. 1916. Štev. 7-8.

Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Učitelj ali učiteljica? Fr. Fabinc	145
»Pastorka naših šol«. — i —	148
Kateheza o VIII. božji zapovedi. P. Regalat Čebulj	150
Z besedo na dan. Mar. Einspieler — Koroško	153
Učitelj narodov v svetovni vojni. J. Kramar	154
Pismo materi	156
Kdo podpira. A. Čadež	158
Pouk slaboumnih otrok. Anica Lebar	160
Iz št. Vida pri Zatičini v Ljubljano. Janko Polak	164
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	168
Katehetske beležke	169
Zgledi, uporabni pri katehezi	170
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	171
Vzgoja	173
Raznoterosti	175
Slovstvo in glasba	176

Prihodnja številka

„Slov. Učitelja“

izide 15. septembra.

Uredništvo.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slovensko zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XVII.

V Ljubljani, 15. julija 1916.

Štev. 7-8.

Učitelj ali učiteljica?¹

Fr. Fabinc.

Profesor Meumann pravi nekje v svojem velikem delu »Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik«, v katerem so podani vsi rezultati psiholoških raziskavanj učenjakov vseh kulturnih narodov o otroški duši, šolskem delu, posledicah šolskega napora itd., kako malo je še preiskano medsebojno razmerje učitelja in učenca, da nimamo v tem oziru pravzaprav ničesar pokazati. Temu pristavim lahko še to, da nam je tem manj znano razmerje učenca do učitelja in učiteljice. Kako reagira otroška duša na vtise, ki prihajajo od učitelja, in kako, če prihajajo od učiteljice? Ali je sploh kaj razlike in kje bi bil vzrok, če temu pritrdimo? Kakšne posledice bi nastale za pouk? Tedaj sama vprašanja, ki bi bila vredna razmišljanja in raziskavanja izurjenega pedagoga-psihologa. To velezanimivo in iz šolsko-psihološkega stališča prav tako važno kakor težko vprašanje je bilo sproženo v junijski številki »Slov. Učitelja« v članku »Ali je res tako?« Dobil sem vtis, da je bila v omenjenem članku zanimiva stvar zadeta čisto nezavestno in zato iz popolnoma napačnega stališča, kajti vprašanje, ali ima v šoli prednost učitelj ali učiteljica, je bilo tam rešeno, milo rečeno, nekoliko preradikalno in prepovršno. Predvsem bi poudaril eno: Najprvo je treba presoditi delo učitelja in učiteljice v šoli, ker tu je prostor, kjer lahko oba pokažeta svoje zmožnosti ter tudi žanjeta uspehe. Delo obeh izven šole se vpoštevata šele v drugi vrsti.

Ako bi hotel razpravljati o stvari v žanru že omenjenega članka, potem bi povedal v prilog učitelja samo to, da so spisali vse šolske knjige učitelji in da bi bilo treba le potom okr. šolskih svetov sestaviti statistiko o dopustih, ki so jih dobivali in jih še dobivajo učitelji in učiteljice, pa bi bilo vprašanje o »delu« kmalu rešeno, ker bi odločitev padla brez dvoma v prid učiteljev. Tudi dokazovanje s stereotipno frazo »ljudstvo pravi tako« in »ljudstvo je tega mnenja« — ne drži. Vprašam: Kdo pa je ljudstvo? Kmet, duhovnik, uradnik, učitelj, obrtnik, delavec — kdo je ljudstvo? Večinoma ima vsak del celote o vsaki stvari svoje posebno mnenje. Ali je bilo mar ljudstvo drhal, ki je umorila francoskega kralja Ludovika XIV.?

¹ Obljubo izpolnujemo. — Vsakemu svoje. Ko smo zadnjič objavili spis »Ali je res tako?«, smo dolžni, da ustrežemo tudi tistim, ki je njih stanovski ponos bil nekoliko prizadet. — Op. ured.

Ali je ljudstvo vaški potentat, ki smatra svoje mnenje za absolutno veljavno? Uporaba te fraze je tedaj čisto navadna demagogija. Seveda je ljudsko mnenje lahko veljavno, če je pravo. Kdo pa naj garantira in dokaže, da je pravo? Vzemimo samo alkoholno vprašanje. Ali naj obvelja mnenje »ljudstva«, ki ni prav nič sorodno z nazori abstinentov! In tako je še nešteto vprašanj, ki bi jih »ljudstvo« na prav čuden način razvozljalo. O ljudstvu bi se dalo govoriti le v zmislu tistega skeptičnega konservatizma, ki ga kaže množica napram vsaki novotariji in ima svoj vzrok v zdravem jedru, ki se brani opustiti to, kar je preizkušeno ter zamenjati s tem, kar je novo, nepoznano. Pa še v tem slučaju to ljudsko mnenje nima vselej absolutne vrednosti, ampak je mnogokrat bolj vprašanje prilagodenja. Vsi najvišji pojmi in vse ideje, ki dajejo smer vsem vrednotam, nimajo svojega izvora v človeku, temveč v Bogu. Zato pa tako argumentiranje spada v volilne oklice politikov, ne pa v trezne razprave pedagoških listov.

Pa naj preidem po tem potrebnem uvodu k stvari sami. Povedati hočem brez animoznosti nekatere stvari, ki so brez dvoma neizpodbitne. Delo učitelja in učiteljice je treba najprvo premotriti s tistega stališča, ki je merodajno za presojanje dela moža in žene sploh v kateremkoli poklicu. Vzemimo najprvo duševno delo obeh, ker tudi sami spadamo med duševne delavce. Prvi in vodilni duševni velikani vseh časov in narodov pripadajo moškemu spolu. Schillerju, Goetheju, Danteju, sv. Tomažu Akvinskemu, sv. Avguštinu, Leonardu da Vinci, Michelangelu itd. nima žena postaviti ničesar vzporednega. Na pedagoškem polju imamo Komenskega ter Pestalozzija, in če je moderna pisateljica Ellen Key napisala precej konfuzno delo o vzgoji otroka, potem to le dokazuje inferiornost žene napram možu v tem oziru. Nova doba je res dvignila tudi ženske duhove, da tekmujejo z možem, in če premorejo Berto Suttner, Serao, Selmo Lagerlöf, Eschuth, Eschenbach itd., ga vendar še daleč niso dosegle. Tu bi bilo vsako dokazovanje odveč; intelektualno mož brez dvoma ženo nadkriljuje. Postavim se celo na stališče najskrajnejših emancipirank in sufragetk, ki trdijo, da je zgodovinska uklenjenost in socialna omejenost kriva duševne zaostalosti žene; in vendar je gotovo, da tudi največja svoboda žene tega ne bo predrugačila. Poučen je pogled nazaj. Žena antike — Grkinja in Rimljanka — nima nič veljave in je večinoma v službi moške poltenosti, kar pač odgovarja helenistični kulturi; in izjemna svetla točka, kakor recimo mati obeh Grahov, ne ovrže te trditve. Šele mlada krščanska kultura, ki je podrla poganstvo, je priborila tudi ženi enakopravnost, ker je spoštovala tudi v njej neumrjočo človeško dušo. Pa tudi krščanstvo je pripoznalo možu prioriteto in to stališče je tudi edino pravilno ter bo vedno držalo. Dosega pa žena moža in ga celo nadkriljuje drugje. Krščanstvo je tudi tu pokazalo pot: materinstvo in čistost. Že v Faustu opeva pesnik »das ewig Weibliche« in krščanstvo je dalo biserne zglede v brezmadežni Devici in mnogih svetnicah; vsa lepota žene žari tudi iz svetopisemske Judite, Suzane in Estere, četudi ima svojo Magdaleno... Tu ima žena svojo bodočnost, svoj poklic in svoje delo. To pa tudi pelje

deloma k odgovoru na naše šolsko vprašanje, ki ga je veliki pogan Goethe — kakor ga je nekdo imenoval — takole izrazil:

Vom Vater hab' ich die Statur,
des Lebens ernstes Führen;
vom Mütterlein die Frohnatur,
die Lust zu fabulieren.

Mož vzgaja voljo, razum, značaj, žena pa srce in čuvstvo. Učitelju pripada bolj prvo delo, učiteljici pa drugo. Ta teorija se čudovito vjema z mojo lastno izkušnjo, ki sem jo dobil tekom svojega službovanja potom opazovanja in bi bilo res vredno, da bi jo nekoč v Meumannovem zmislu razrešil preizkušen psiholog. V prvem razredu nadkriljuje učiteljica učitelja. V razvoju otroka je to doba pravljič, domišljije in čuvstev. Poudarjam pa, da sem prišel do tega zaključka pri učiteljici, ki je res živela samo svojemu poklicu in molitvi, ter abstrahiram številne odstotke učiteljic, ki smatrajo svoj poklic samo za prehodno stanje. V drugem razredu sta si učitelj in učiteljica jednaka, pri četrtem šolskem letu pa prične učiteljica zaostajati za učiteljem ter ga dohaja le na dekliških šolah.

Primerjati učitelja in učiteljico z ozirom na izvenšolsko delo, bi se reklo vodo nositi iz morja. Na polju čebelarstva, vrtnarstva, združništva in drugega narodnogospodarskega dela v družtvih in pri občini pač ne zmore učiteljica istega v isti meri kot učitelj, kar je menda jasno kakor beli dan. Kljub temu pa rad pripoznam, da je tuintam iz raznih razlogov v občini ljubša učiteljica nego učitelj.

Moška in ženska narava se po božjem zakonu izpopolnjujeta, in kjer dominira eden na račun drugega, tam je gotovo disharmonija. Tako bo tudi na šolskem polju. Za šolstvo bo velik udarec, če bodo učitelji v prevelikem številu izginili iz šolskih soban, kakor je bila nesreča za naše družine, ko so možje odhajali v Ameriko.

Imel bi še eno pripombo glede učitelja. Če res manjka včasih sposobnega in dobrega učitelja, potem temu ni krivo učiteljstvo samo, ampak večinoma mizerno socialno stališče, včasih pa tudi organizacija učiteljišč, kjer se na moškem oddelku vsled pičlega števila priglasev — žal — dostikrat sprejemajo duševno manjvredni elementi, ki so že po vseh šolah poizkusili svojo srečo in končno prijadrali do našega stanu, ki zahteva najodličnejših in najsposobnejših ljudi.¹ Metla, ki bo v tem oziru počedila, mora nekoč priti in potem bo vsak razumen človek želel, da polnijo naše šolske prostore v pretežni večini učitelji, ki bodo delovali v harmoniji z res dobrimi učiteljicami, kakor to zahteva otroška duša in sploh človeška narava, da ji krepimo razum, voljo in srce, kar pa podajeta oba činitelja le v medsebojnem prijateljskem razumevanju. Krščanska kultura je idealno lepo načrtala pot možu in ženi in v istem razmerju tudi odkazala delo učitelju in učiteljici, in kdor se drži te poti, ne bo prečenjeval ali pa podcenjeval drugega...

¹ Podčrtalo uredništvo, ker se zdi, da je v tej trditvi skoraj rešeno razporno vprašanje.

„Pastorka naših šol“.

— i —

Spis v 1. letošnji številki »Slov. Učitelja« z zgorajšnjim naslovom zbuja spomine! Dandanes je bolje, ker se borimo že dolgo vrsto let, a pred 30 in več leti je bila druga!

V nadpolnih prvih letih, na prvi službi, kjer poprej še sploh ni bilo nikdar učiteljice, se mi je reklo: »Nikar čipk, nikar ničemurnosti med kmečka dekleta!« In slušala sem. V nemar sem pustila kvačkanje, potisnila deklicam nogavico v roke in pridobila sem jih s starši vred. Ni manjkalo na vnetosti, ne tvarine. V ponavljalno šolo o Vseh svetih se je oglasilo toliko deklic (tudi čez 14 let starih), da mi je upadlo srce, ko sem odprla šolsko sobo. Napovedala sem po mlajših sesticah šivanje, to je vleklo. Kako mi je zaprlo sapo, ko me ena deklica zaprosi, naj ji vrežem »ošpetelj!« Nikoli si ga še nisem ogledala. Izmotala sem se iz zadrege, ko mi je deklica povedala, da bo za mater. Odgodila sem jo na drugi četrtek, da mi prinese mero, sama sem se pa med tednom lepo pripravila, kako se »ošpetelj« vreže in naredi. — Truda ni manjkalo, posebno dotlej, da so imele vse enotno delo, kajti če »vsaka svojo žvrgoli«, kakor so prinesle v začetku, ni mogoče poučevati 40—50 deklic. Uspeh je bil zelo dovoljen, zadovoljne so bile matere in deklice in še jaz povrhu.

Tako je bilo na Gorenjském. Čez štiri leta in pol me zanese usoda na drugo mejo naše domovine, v B. Joj, to je bilo presenečenje! Vse se je postavilo na glavo. Gori snažni, nadarjeni, z vsem preskrbljeni otroci, tu ubogi, nič v glavi, pač pa mnogo na glavi. Sredi šolskega leta ne knjig, ne zvezkov, le izjemni so bili oskrbljeni.¹ Otroci so bili izredno srčkani, a marogasti po obrazu in rokah, kakor bi ne bilo vode v obližju. Še dečki so imeli toliko »drobiža« na glavi, da prav nič ne pretiravam, če povem, da izmed približno 250 otrok (I. razred a in b, II. razred a in b, deklice za ročna dela in ponavljalne deklice) je bilo komaj 20 zares snažnih, umitih in zašitih, brez tistih živalic, ki sedaj mučijo naše junake na bojiščih.

Kaj storiti? Imela sem hude izkušnje pobrati svoje škragljice in oditi nazaj; a to ni bilo lahko in sram me je bilo.

Kje in kako naj pričnem, da ne izgubim zaupanja, preden si ga pridobim? Med dečki II. oddelka je bil eden, čigar desni rokav se je pri komolcu držal samo za šiv. A ne, da bi ga dečko nataknil na roko, da bi se ne videlo, pustil ga je mahati do kolena. Mučno ga je bilo gledati, a mislila sem, da se je to pač zgodilo med potjo. Popoldne pride fant zašit, — sem se tolažila. Zaman! Še v sredo je bil tak kot v ponedeljek, in jaz sem občudovala trdnost hodničnega vlakna in trdnost živcev matere, ki tako reč prenaša. Ko ga opomnim, je prišel res zašit.

V torek ročno delo, II. razred b. Mesto 40—50 deklic, jih je prišla komaj četrtnina, in izmed teh večina brez vsega. S čim naj nakupim? Krajni šolski svet? Prazna blagajna? Ljudstvo revno; dobrih gospâ in

¹ Pred menoj je bil tu suplent, ki se je ženil.

gospodinj še nisem poznala. Naročim staršem po otrocih, — bob v steno. Naj velja kar hoče, naročim bombaža in pletilk in pričnemo. Prihodnji teden pride hčerka bogatega kmeta M. zopet brez dela v šolo.

»Kje imaš nogavico?« — »Ata so mi jo vzeli, igle polomili in vse skup vrgli proč.« — »Prosi ata, naj pridejo v nedeljo po sveti maši k meni.«

M. res pride. »Za božjo voljo, zakaj ste pa hčerki uničili pletenje? Saj sem ji vendar jaz dala.« — »Moja hči bo opravljala krave in prešiče, ne bo imela tistih igrač.« — »Kakšna gospodinja pa bo enkrat, če ne bo znala plesti in šivati?« — »Za 20 krajcarjev dobim par nogavic!« — »Dva-krat jih obujete, so pa raztrgane. Ako Vam jih pa naredi Mici, jih boste nosili leta in leta.« — »Ja, ko bi se šivati učila, bi že ne rekeli; a tega igranja ne trpim.« — »Zakaj pa Vi ne učite Janeza orati?« — »Saj je še premajhen za to.« (6 let.) — »No, vidite! Jaz naj pa deklice pri osmih letih šivati učim. Ali hočete, da Vam postane grbasta in kratkovidna?«

Tako sva se vila semtertja. Mož se je naposled vdal, kakor mnogo drugih. Ostalo pa jih je še mnogo, ki so bile v resnici revne. Maroge po obrazkih in luknjice po komolcih so sčasoma izginile; živalice pa so bile bolj vztrajne, vsaj pri nekaterih. Čez par let pride enkrat gospod kolega ves prestrašen: »Gospodična, pomislite, kaj se mi je pripetilo!« — »Kaj neki, gospod kolega?« — »Včeraj sem imel lepopisje. Prisedel sem k vsakemu otroku in danes me je peklo; našel sem u. v obleki. Povejte mi, kateri otrok je nevaren, da se ga ogibljem.«

»Jih je še nekaj. A bili ste skrajno neprevidni, da ste posedali po klopih. Jaz ostajam lepo pri mizi in otroci hodijo posamezno k meni, da jim kažem. Sicer je pa ta nesreča že tudi mene zadela.« — »A kaj sedaj?« — »Varovati se; ne pomaža nobeno drugo mazilo!«

Ostala je še vedno zadača, kako priti do novcev za nabavo učil, za »pastorko«.

Spomnila sem se, da smo na B. imeli včasih tombolo v dobre namene. Poizkusim s tem. Nabiram dobitke s precejšnjim uspehom. Prišlo je mnogo občinstva, a ni imelo zmisla za tako stvar. Plačevali so tablice po 6 do 10 vinarjev itd. — Gostilničar si je mël roke; njemu je šlo dobro, a jaz sem imela drugi dan nekaj čez 8 gld. Toliko truda in dela — pa takole! Za gostilničarje jaz ne bom delala! Kaj sedaj?

Pot pod nože, od hiše do hiše bogatih posestnikov. Niso bili vajeni takih posetov, a so se privadili tudi v hribih gori. Nedelja je bila odločena za tak križev pot v hribe. To se je obneslo. Ko sem še pridobila glavno dobrotnico grofico K., ki je poleg denarnih prispevkov oskrbovala še obleko revnim otrokom, sem šele mogla govoriti o rednem, splošnem in uspešnem pouku. A do tega so pretekla tri leta! Sedaj je bilo pa res veselje. Tudi tu je imelo šivanje največjo privlačno silo za starše in deklice. Sedaj ni več tolikih zaprek, a vseeno bi svetovala vsem tovarišicam na deželi: pletenje in šivanje!

Kateheza o VIII. božji zapovedi.

P. Regalat Čebulj.

II. del.

Za srednjo skupino.

Uvod in smoter. V osmi božji zapovedi prepoveduje Bog dvojno vrsto grehov: grehe zoper resnicoljubnost ter grehe zoper bližnjega čast in dobro ime. (Kdo greši zoper resnicoljubnost? ... Kdo greši zoper čast in dobro ime bližnjega? ...) Zadnjič ste trdno sklenili: »Nikdar nočem lagati ne o sebi, ne o bližnjem!« Mogoče, da je kdo med vami vendarle o sebi lagal. Kaj mora storiti, da mu Bog odpusti greh? ... Mislimo si, da je kdo lagal zoper bližnjega. Na čem mu je škodoval? ... Če kdo škoduje bližnjemu na njegovi časti, ali zadostuje za dobro spoved, ako samo greh obžaluje in sklene, da ga ne bo več storil? ... Potruditi se mora, da storjeno škodo popravi. Da boste to še boljše razumeli, vam bom zdaj-le razložil, kaj je dolžan storiti, kdor je škodoval bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu.

Podavanje. Za zgled vam bom povedal to-le zgodbo. Tri leta po smrti papeža Pija IX. je izšel na Francoskem spis, ki je širil o sv. očetu najgrše izmišljene napake. Časnikar Leon Taksil je priobčil ostudna in sramotilna obrekovanja v dveh svojih časopisih. Papežev nečak Hieronim grof Mastai-Ferretti se je za čast svojega strica potegnil ter je pisatelja pri sodišču tožil. Zahteval je tudi odškodnino, ker je podlo obrekovanje, ki je jemalo čast njegovemu stricu, sramotilo tudi njega in vso rodbino. Onemogočilo mu je vstopiti v službo, primerno njegovemu stanu. Sodišče v Monpeljeju (Montpellier) je spoznalo spis za nizkotno obrekovanje ter obsodilo časnikarja, da mora grde laži v šestdesetih časopisih preklicati, zasramovanega prositi odpuščenja ter plačati papeževemu nečaku 60.000 K odškodnine. (Se ponovi!)

Razlaga. Papež Pij IX. je živel in umrl kot svetnik. To so vedeli njegovi prijatelji in sovražniki. Tudi Leonu Taksilu je bilo znano nedolžno življenje sv. očeta. Pa je vendar o njem pisal prav grde izmišljene stvari. Obrekovanja v časopisih je silno veliko ljudi bralo. Ali so ti Pija še tako spoštovali kot poprej? ... Na čem je torej Taksil papežu škodoval? ... Kako se je pregrešil? ...

1. Zdaj si pa mislimo, Leon Taksil bi bil želel, da bi mu Bog te grehe odpustil. Kaj bi bil moral storiti? ... Ali bi pa za odvezo zadostovalo samo kesanje s trdnim sklepom, da kaj takega ne bo več pisal? ... Kaj je rajnemu papežu vzel? ... Ako bi se bil hotel z Bogom spraviti, bi bil moral sv. očetu dobro ime vrniti. Ali je Taksil svoje grehe pred Bogom obžaloval ali ne, nam ni znano. Pač pa vemo, da je moral poravnati škodo, ki jo je storil Piju IX. na njegovem dobrem imenu.

a) Kaj je storil papežev nečak? ... Sodišče je spoznalo spis za ostudno obrekovanje. Kaj je moral Taksil pred sodiščem priznati? ... Da,

izpovedati je moral, da je o papežu grdo laгал. Poprej je sv. očeta po časopisih hudobno obrekoval, pred sodiščem je pa moral priznati, da si je vse te hudobije o Piju le izmislil. Na kratko pravimo: Taksil je preklic al obrekovan je. Kaj je moral Taksil storiti? ...

Toda, s tem papežu še ni vrnil ukradene časti. Njegov spis je silno mnogo ljudi bralo. Zato jih je veliko imelo papeža za ničvrednega človeka. Kakor je Taksil pri vseh teh ljudeh papežu vzel dobro ime, tako je moral sv. očetu storjeno krivico pred vsemi svojimi bralci poravnati. Vsem je moral priznati, da je papeža obrekoval. S čim je poprej širil laži? ... Zato jih je moral zdaj po časnikih preklicati. Na kaj ga je sodišče obsodilo? ... Da, šestdeset časopisov je ponatisnilo Taksilovo obsodbo ter njegov preklic. Kdor je torej bližnjemu škodoval na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu, je najprej dolžan preklicati obrekovanje. (Se ponovi!)

Na tablo: Kdor oškoduje dobro ime bližnjega, mora 1. a) preklicati obrekovanje.

b) Ako bi bil Pij IX. takrat še živel, bi bil gotovo izvedel, kakšne laži širi o njem časopisje. Kako bi bilo to sramotenje plemenitega moža bolelo! Toda sv. oče je bil že tri leta poprej umrl. Žalilo je pa grdo obrekovanje dobre katoličane, posebno še papeževega nečaka. Tudi to je moral Taksil popraviti. V kaj ga je sodišče še obsodilo? ... Da, očitno in po časopisih je moral prositi papeževega nečaka, naj mu ne zameri ostudnega žaljenja, ki je zdaj močno obžaluje. Prosil je torej zasramovanega odpuščenja. Kaj je dolžan še storiti, kdor je škodoval bližnjemu na njegovem dobrem imenu? ...

Na tablo: ad 1. b) prositi odpuščenja.

Kdor je bližnjemu škodoval na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu, je dolžan: 1. preklicati obrekovanje in zasramovanega prositi odpuščenja. (Se ponovi!)

2. Kaj mora storiti, kdor po krivici škoduje bližnjemu na njegovi lastnini? ... Enako mora poravnati škodo tudi tisti, ki je bližnjemu škodoval na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu.

a) Ko so sovražniki sv. Cerkve Taksilov spis brali, so papeža še bolj črtili kot poprej. Tudi mnogo mlačnih vernikov je najbrž vse te laži verjelo. Še marsikateri dober katoličan je mogoče mislil, kaj, ako je rajni papež res tako nečedno živel? Kaj je Taksil sv. očetu ukradel? ... Mnogi so poprej papeža visoko čislali kot svetnika. Ko so pa brali hudobije, ki so jih o rajnem sv. očetu trosili časopisi, so ga gotovo obsojali. Pij IX. je na ta način pri mnogih prišel ob dobro ime. Kaj bi moral Taksil zdaj storiti? ... Da, njegova dolžnost je bila, papežu vrniti čast ter dobro ime.

V kaj je sodišče Taksila najprej obsodilo? ... S tem, da je obrekovanje preklical ter papeževega nečaka prosil odpuščenja, je gotovo mnogo škode na časti in dobrem imenu popravil. Ljudje, ki so vse to brali, so zdaj o rajnem Piju gotovo zopet dobro sodili. Dobri verniki so ga zopet ljubili, sovražniki so ga pa morali vsaj spoštovati. Kaj je moral Taksil storiti, da bi Pij IX. prišel zopet do časti in dobreга imena? ...

Mogoče je bilo tudi potem še nekaj ljudi, ki preklica niso brali, pa so vendarle grdo obrekovanje imeli za resnico. Kaj zdaj? Taksil bi moral v svojih časopisih prinašati lepe zgleds iz življenja Pija IX. Pokazati bi moral svojim bralcem, kako nedolžno in sveto je živel rajni papež. Kako bi moral Taksil o Piju IX. pisati? ... Zakaj bi moral opozarjati ljudi na čisto življenje sv. očeta? ... Glejte, ker je Taksil svoje obrekovanje preklical v šestdesetih časniki ter, ako je potem v svojih časopisih popisoval zgledno Pijevo življenje, je storil, kar je bilo mogoče, da bi popravil škodo na časti in na dobrem imenu. Kaj je bil Taksil dolžan poravnati? ... Kako je to skušal storiti? ...

* * *

Zelo pogosto se greši zoper bližnjega čast in dobro ime z o p r a v l j a n j e m. Kdo opravlja? ... Opravljivec sicer ne laže; ker pa brez zadržanega vzroka razodeva resnične napake bližnjega, mu škoduje na njegovi časti. Zato mora tudi ta poravnati škodo, bližnjemu storjeno na dobrem imenu. Kako? Ali sme reči: »Ni res, kar sem o bližnjem govoril.« Kaj bi govoril, ako bi vendarle tako dejal? ... Ali pa sme lagati? ... Ne more sicer tega, kar je storil, popolnoma popraviti, vendar pa mora za dobro ime bližnjega storiti, kar mu je mogoče. Ako je učenec kakšno resnično a neznano napako součenca brez potrebe okoli raznašal, naj to potem vsaj tako poravna, da ga skuša opravičiti, češ, saj je to le nepremišljeno naredil, pa da pove tudi njegove dobre lastnosti. Kako naj učenec storjeno škodo popravi? ...

Kdor torej oškoduje bližnjega na dobrem imenu z obrekovanjem, opravljanjem ali na kakršenkoli način, mora v vseh slučajih po svoji moči poravnati škodo, ki mu jo je storil na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu. (Se ponovi!)

Na tablo: 2. a) p o p r a v i t i š k o d o n a č a s t i :

b) Taksilovo obrekovanje je imelo za papeževega nečaka še druge posledice; kajti s škodo na časti se združi večkrat tudi škoda na imetju. Podle laži, ki so jih širili slabi časniki o stricu, so bile sramotilne tudi za nečaka. Mladi mož iz tako odlične in dobre družine se je čutil z vso družino ponižanega; ugled rodbine je trpel, kakor je videti iz razsodbe, tudi v gmotnem oziru, kajti sodišče je Taksila obsodilo na visoko globo. Taksil je s 60.000 kronami popravil papeževemu nečaku in družini škodo, ki jo je storil na imetju z obrekovanjem. Kdor torej greši zoper bližnjega čast, pa mu s tem škoduje tudi na njegovem premoženju, je dolžan to škodo poravnati. Kaj mora storiti, kdor je s svojim grešnim govorjenjem škodoval bližnjemu na njegovem imetju? ... (Se ponovi točka 2!)

Na tablo: ad 2. b) p o p r a v i t i š k o d o n a i m e t j u. Se ponovi celo vprašanje: Kaj je dolžan storiti, kdor je škodoval bližnjemu na njegovi časti in na njegovem dobrem imenu? ...

Uporaba. Otroci! Kaj mislite, ali je tako lahko preklicati obrekovanje ter reči: Kar sem trdil, ni resnično, ampak zlagano? O, to je zelo težko! Še težje, da, včasih je pa kar nemogoče popraviti škodo, storjeno

na časti in imetju. Vendar mora obrekovalec storiti vse, kar mu je le mogoče, da storjene krivice poravna. Drugače pri Bogu ni odpuščenja. Glejte, kako dober je Bog, ki nam v osmi zapovedi ukazuje, naj vedno govorimo resnico! Ako ga ubogamo, le sebi dobro storimo. Rešeni smo vseh velikih sitnosti, ki tarejo obrekovalca.

Mi nočemo, da bi ljudje naše slabosti in napake drugim razodevali, ali pa kar o nas lažali. Ali bi bilo pa prav, ako bi mi pripovedovali brez zadostnega vzroka napake bližnjega, ali govorili o njem celo izmišljene pregrehe? Mi torej hočemo, da vsak naše dobro ime spoštuje. Zato moramo tudi mi visoko ceniti čast bližnjega. Dobro ime je največja zemeljska dobrot. Kdor jo bližnjemu ukrade, ima grdo srce in ljubezni ni v njem.

Jezus pravi: »Kdor ima moje zapovedi in jih izpolnjuje, tisti je, ki me ljubi.« (Jan. 14, 21.) Otroci, pokažite Jezusu svojo ljubezen tudi tako, da natančno izpolnujete osmo božjo zapoved. Dober otrok nikdar ne laže. Kar govoriš, bodi resnično!

Ker hočete dobro sebi in bližnjemu, ker ljubite Jezusa, najboljšega prijatelja otrok, zato danes vnovič sklenite: »Nikdar nočem lagati ne o sebi, ne o bližnjem!« Jezus in Marija blagoslovita naše sklepe!

Lekcija: vpr. 401.

Z besedo na dan.

Mar. Einspieler — Koroško.

Pod tem naslovom sta napisali velečislani tovarišici več krasnih misli o vzgoji. Tudi jaz priporočam nekaj uspešnih sredstev, da mladino oplemenitimo.

Če hočeš mladino dobro vzgojiti, se moraš potruditi, da bo tudi tvoja duša od dne do dne bolj blaga. Ako sprejmeš nebeškega Kralja vsak dan ali vsaj kolikokrat je le mogoče v svojo dušo in če se potem potrujiš, da z božjo pomočjo v dobrem napreduješ, se ti bo srce pomirilo in postalo polagoma blago. Misel, Bog je bil danes moj gost in bo jutri tudi, ti daje moč, da kraljuje pri pouku kolikor je le mogoče, m i l o b a k o t v z g o - j i t e l j i c a. Edino Bog nam vlije blažilno moč v dušo, in iz duše se mora prelivati ta blaga moč v srca otrok, ki so naši skrbi izročeni.

Zveličar je bil najspretnější mojster v vzgoji. Priporočimo otroke njemu; izročimo mu posebno tiste, ki so naše ljubezni najbolj potrebni. Iz Zveličarjevega Srca izvira neizčrppljiva idealna ljubezen. K njemu torej hitimo, njemu izročimo mladino in prosimo ga, da nam blagoslovi vsako stopinjo, vsako misel in vsako besedo.

Večkrat vprašam otroke, če so opravili prejšnji večer večerno molitev, če so napravili zjutraj dober namen, če so molili molitvico k svojemu angelu varihu. S tem se navajajo, da ne pozabljajo najvažnejše svoje dolžnosti, ki jih bo blažila in ohranila na površju.

Preden začnejo otroci pisati, imajo navado reči: »Moj Bog! Tebi na čast bom zdaj prav lepo pisal in to dobro delo za vojake daroval.«

Razširjajmo med odraslo mladino »Bogoljub«. Vsaka družina naj bi s ponosom in z veseljem pozdravljala vsak mesec tega imenitnega, ljubeznivega gosta v svoji hiši, in angel miru bo razprostiral svoja krila nad njo. »Bogoljubovi« čitatelji nam bodo po navodilu »Bogoljuba« pomagali šolsko mladino dobro vzgojevati.

Porabimo vsak trenutek in posvetimo se z vsemi močmi idealnemu poklicu otroške vzgoje. Plačilo nas čaka nad zvezdami. In marsikatera duša nam bo v večnosti hvaležna, če ji bomo še pravočasno pokazali pot do prave sreče.

Marsikateri človek ima vse vrline, ki bi ga mogle usposobiti, da bi bil blag, ugleden, koristen član katoliške Cerkve in človeške družbe, a ni imel v mladosti prave vzgoje. Ko je dorastel, se je pa tudi premalo potrudil, da bi sam sebe izpopolnil. In tako ustvarja le premnogokrat s svojimi nepremišljenimi dejanji sebi in bližnjim neprijetnosti.

Dobra, krščanska vzgoja je edino pravi ključ do neusahljive sreče. Bodimo blagi z besedo, s pogledom, z dejanjem, potem bomo prejeli za plačilo tudi ljubezen.

Učitelj narodov v svetovni vojski.

J. Kramar.

(Dalje.)

4. Odločilna bitka z Rimljani.

Ko je kralj Herod Agripa II., sin tistega Heroda Agripa I., ki je dal obglaviti Jakoba starejšega in zapreti Petra, prišel s svojo sestro Bereniko iz Jeruzalema obiskat novega prokuratorja Festa, se je smel Pavel vklenjen v verige zagovarjati pred kraljem, ki je natančno poznal judovske šege in njih preporna vprašanja. V svojem zagovoru opisuje Pavel svoje življenje do izpreobrnjenja h krščanstvu ter dokazuje, da se mu iz tedanje dobe ne more ničesar očitati. Spadal je takrat k najstrožji judovski stranki, namreč k farizejem, ki so verovali v vstajenje od mrtvih ter upali na prihod obljubljenega Odrešenika. Razloček med Pavlom in Judi je samo ta, da Pavel oznanjuje že došlega Zveličarja, Judje pa šele upajo vanj. Nato silno lepo dokazuje, da tudi on ni slepo sprejel vere v Jezusa, da je tudi on poprej strastno preganjal kristjane, da takrat tudi on še ni veroval, da je Odrešenik že prišel. Potem živo popisuje tisti dogodek, ki ga je tako rad ponavljal, kako se mu je namreč čudežno na potu v Damask prikazal Zveličar, in kako je postal njegov apostol. Pravi tudi, da se mu je pozneje še večkrat Kristus prikazal ter ga sam učil krščanske vere; to vero pa zdaj na povelje Jezusovo sam drugim oznanjuje, in ravno zato ga Judje preganjajo. Na koncu svojega zagovora pa slovesno dokazuje, da vse to, kar on uči, izpričujejo preroki in Mozes. Judje so vedno trdili, da ima priti Odrešenik samo zanje, Pavel pa odločno poudarja in se pri tem sklicuje na sveto pismo, da je Kristus prišel ne samo za Jude, ampak tudi za pogane. Festu so se zdele te besede nespametne, zato pravi Pavlu: »Meša se ti, Pavel, prevelika učenost ti jemlje um.« Pavel pa ni Festu nič za-

meril, ampak na kratko odvrnil, da so njegove besede resnične in pametne; skliceval se je na navzočega kralja, češ, da on gotovo pozna vse to, kar se je zgodilo z Jezusom, ki je njega življenje in trpljenje Judom popolnoma znano, saj se je godilo vse očitno. Vpliv Pavlovih besed na kralja je bil silno velik, malo je manjkalo, da ni postal kristjan; zadrževalo ga je samo njegovo razuzdano življenje. Kralj naravnost pravi, da je Pavel nedolžen in da bi ga morali izpustiti, ko bi se ne bil sklical na cesarja. Fest je gotovo cesarju Neronu poročal to kraljevo izjavo, ker je Pavel kot jetnik v Rimu užival veliko prostost.

Prokurator Fest pošlje Pavla o prvi priliki v Rim. Pavel je mislil po dokončani tretji misijonski poti iz Jeruzalema preko Rima potovati na Špansko, kakor vemo iz njegovega pisma v Rim. Zdaj pa gre kot jetnik v Rim. Z njim gresta tudi njegov učenec in evangelist Luka in macedonski kristjan Aristarh. Iz Cezareje je šla pot poleg maloazijskega obrežja. Ladja je odrinila meseca avgusta leta 60. po Kr. Drugi dan pridejo v Sidon, dalje ob Cipru proti Miri, kjer stopijo v drugo ladjo. Ta jih je peljala ob Rodu proti Kreti, kjer naj bi na Pavlov nasvet prezimili, kajti vožnja je bila radi viharjev nevarna. Pa ga niso poslušali. Viharji so zanesli ladjo proti otoku Kavda, severozapadno od Krete. Ker vihar ni odnehal, so pometali blago iz ladje v morje. Zdelo se je, da je ladja izgubljena. Pavel tolaži prestrašene ljudi in prerokuje, razsvetljen od Boga, da bodo z njim rešeni vsi, ki so na ladji, samo ladja se bo potopila. Od sedaj dalje so mornarji Pavla v vsem ubogali. Po velikih nevarnostih so prišli do otoka Malta, sedaj angleška last. Tu se je ladja potopila, ljudje so pa srečno prišli na suho. Na severozapadni strani otoka se zaliv imenuje zaliv sv. Pavla. Otočani so bili zelo prijazni. Več čudežev je Pavel tukaj naredil, gada je brez škode otresele z roke v ogenj, ozdravil je očeta gostoljubnega predstojnika na Malti Publija in več drugih bolnikov. Iz hvaležnosti so otočani pri odhodu nanosili v ladjo raznih potrebščin. Na mestu, kjer se je dogodila zgodba s kačo, stoji danes sv. Pavlu posvečena kapelica in poleg nje njegov kip s kačo okoli roke.

Na Malto so najbrže prišli meseca novembra l. 60. po Kr.; ondi so ostali tri mesece, potem pa odpluli meseca februarja l. 61. po Kr. dalje proti Rimu. V ondotnih južnih krajih se je pričela že pomlad. Najprej pridejo v Sirakuze, nekdanj slavno mesto v južni Siciliji, odtam proti laškemu mestu Regiju (Redžo), po kratkem odmoru pa gre ladja do Puteol, blizu mesta Neapolja. Tam najde Pavel že krščansko srenjo. Kristjani ga prosijo, naj ostane pri njih vsaj teden dni. Stotnik Julij privoli, kar dokazuje, kako velik vpliv je imel Pavel pri njem. Soditi smemo, da ga je bil Pavel že pridobil za Kristusa. Iz Puteol so šli dalje po suhem. Dejanje apostolov nam omenja dve postaji: Tri krčme in Apijev trg. Skozi je peljala lepa cesta v cesarsko mesto. Do sem so Pavlu prišli naproti rimski kristjani, da so ga pozdravili kot Gospodovega namestnika.

Učitelj narodov, sv. Pavel, je prišel v Rim, središče paganskega sveta, najbrže meseca marca l. 61. po Kr. ter ostal ondi dve leti. Načelnik cesarske telesne straže mu je dovolil posebno olajšavo, da si je smel sv. Pavel

izbrati svoje stanovanje v mestu ter se prosto gibati s tem pogojem, da ga je stražil vojak. Taka olajšava se je podelila samo znamenitim osebam. Tudi v Rimu v svojem stanovanju je poučeval v krščanski veri najprej Jude, svoje rojake; jasno je dokazal njeno resničnost iz starega zakona, kakor je imel sploh navado pri Judih. Pri nekaterih je dosegel popoln uspeh, nekaj jih pa ni verjelo. Sploh se opaza, da je nastajal že v Pavlovi dobi vedno večji prepad med kristjani in Judi, ki so kristjane in njihovo vero od dne do dne bolj sovražili ter jim skušali škodovati na vse načine. Zato se je sv. Pavel ločil od njih ter začel razširjati sveti evangelij med pagani.

V rimskem zaporu je bil sv. Pavel dve leti. Med tem časom je napisal več pisem: Efežanom, Kološanom, Filemonu, Filipljanom in Hebrejcem. Pomladi l. 63. po Kr. je dobil Pavel zopet prostost. Iz Rima se je obrnil najprej na Špansko, kjer je ostal eno leto. V jeseni l. 64. po Kr. pride pa zopet na vzhod. Iz pisma sv. Pavla Titu izvemo, da je prišel Pavel s tem svojim ljubljениm učencem na otok Kreto, kjer je Tita postavil za škofa, sam pa je odšel spomladi l. 65. po Kr. v Efez, kjer je pa Timoteja postavil za škofa; potem je odpotoval v Macedonijo, odkoder je pisal Titu in Timoteju. Pozimi l. 65. in 66. po Kr. je prezimil v Nikopolidi v Traciji. Pomladi l. 66. po Kr. gre v Troado in od tam v Korint. Iz pisma korintskega škofa Dionizija spoznamo, da je sv. Pavel zadel na sv. Petra v Korintu, kjer sta oba nekaj časa ostala v apostolski službi, potem pa oba nastopila pot v Rim koncem leta 66. po Kr.

Pismo materi.

Vekoslav Črnigoi, učitelj v Bovcu, je kot kadet na bojni črti ob Dnestru pisal svoji materi za god. Pismo je znak največje sinovske ljubezni do rodne mamice. Naj ga objavimo v spomin na sedanje težke čase!

H. J. i. M.! — Prezlata, najboljša moja mamical

Kje so zlati časi, ko me je mamica učila spoznavati razne koristne nauke, ko me je učila moliti, peti! Kje so srečni časi, kje je ljuba mamica?! Izginili so. Minili so časi nedolžnega veselja v vesoljnem morju večnosti; mamica je morala oddati sinove cesarju, ki so se vsi zelo težko ločili od nje...! — Prišla je doba resnega življenja, prišli dnevi trpljenja in težav. Usoda me je iztrgala iz lepega, skoro brezskrbnega življenja, ter me pahnila med nevarne vrtince sveta. Marsikdaj si v tolažbo zapojem pesmice, ki me jih je naučila moja predraga mamka; večkrat se zamislim... že molim...; a skrb za vsakdanje opravilo me vzdrami. »Moli in delaj!« me je učila mamica, to je naša zemeljska naloga. Posvetiti se delu, ne omažeževati se, vestno izvrševati vsakdanje opravilo, a dušo in misli obračati proti nebu, to je naša sveta naloga!

Ljubki glasovi moje mamice, kako blagodejno so vplivali na moje nežno srce... Kdaj Vas bom zopet slišal, kdaj se zopet radoval ob Vaših

milih glasovih? Kje je moj ljubi dom? Tam za 99. gorami v krasni dolini... Tako daleč, daleč, da ne slišim Vas, mamica moja. In ker Vas ne slišim, sem žalosten, ker me ne tolažite, sem otožen. — Žalostno je postalo življenje, svet se je izpremenil v dolino bridkosti. Solnce ne sije več tako jasno, ptičice ne pojó več tako veselo, rožice ne cveto več tako ljubo kot v zlati dobi miru. Ni več onih krasnih moških oziroma ženskih zborov doma, — ne v cerkvi —, a tudi tu za fronto se redkokdaj sliši kako petje, ker smo vsi razkropljeni, ker vse žaluje in tuğuje... Nesreča za človeštvo, pa mogoče tudi — sreča...? Slepci smo, ki blodimo po zemlji brez upanja, da bi še kdaj videli luč miru in sprave, luč ljubezni... Pridi zopet, ljubi mir, da se bom lahko tudi jaz povrnil domov med svoje drage ter med njimi pridno in vestno nadaljeval svojo stanovsko dolžnost — nalogo med nadebudno mi šolsko mladino! Vrní se, svetlo solnce! S teboj se bodo vrnili dnevi veselja, radosti, na zemlji bo zavladal mir med narodi.

Kako veselje bo tedaj! Ako ljubi Bog da, da bodo moje oči zopet zagledale vaju, mamica in tatek, takrat bom našel pravi raj na zemlji; pozabil bom na vse sedanje trpljenje, v mojem srcu bo vstajenje za novo življenje, obhajalo bo najveselejšo alelujo! Ta dan bo drugi najlepši dan mojega življenja!

Takrat se Vam bom ustno potožil, pravil in pravil o svojih doživljajih, dogodkih; to boste poslušali — mamica! Pa, da bi le kaj kmalu došel ta zlati čas! —

Minilo je že leto dni, odkar služim presvetlemu cesarju. Vaš častitljivi god se zopet bliža, a še ni zaželjenega miru. Že drugič Vam morem o priliki Vašega rojstnega dneva le pismo voščiti. Upam, da dojde pravočasno borno voščilce najmlajšega, a najoddaljenejšega sina — na pogrnjeno mizo preljubljene, zlate mamice! — Kakšno voščilce, mamica, pa hočete od mene? — Malo časa imam in nemogoče je, da bi Vam iz teh pustih, praznih krajev kaj poslal. Zato blagovolite sprejeti le-to pred Vami ležeče borno pisemce, ki iz njega lahko spoznate kristalno-čisto ljubezen, ki jo gojim do Vas, v hvaležnosti za vse, kar ste mi tekom življenja dobrega storili. Vaše zlato, materinske srce se zrcali pred menoj kot najdražji biser; okoli tega bisera potrosim danes v duhu mnogo najlepših, dišečih cvetk v zahvalo in znak najsrčnejše sinovske ljubezni. Obrniti se hočem ta Vaš dan tudi na Srce preblazene Device Marije, da bi Vam izprosila pri ljubem Bogu še v bodoče čvrsto zdravje in zadovoljnost! Naj Vas On, ki vlada svet, ohrani do skrajnih mej človeškega življenja. Naj Vam dodeli, da bi dočakali čas, ko se bo sedaj razkropljenih šestero sinov — braniteljev domovine — vrnilo v Vaše naročje. Da, moliti hočem za Vas ta dan, kakor tudi sem prepričan, da boste tudi Vi prosili nebeško Mater, da usliši naše srčne prošnje in želje...!

Kdo podpira . . .

A. Čadež.

Neštetokrat, a vendar še premalokrat čujemo in čitamo, kako pomemben in tehten za vzgojo je pregovor: »Besede mičejo, zgledi vlečejo«, ali kakor se včasih bolj podomače izražamo: »Beseda vleče, zgled pa potegne«. Kdo bi resničnost tega reka dokazoval, ko nas vsakdanja izkušnja skoraj ob vsakem koraku o tem prepričuje! Otrok hoče v vsem posnemati svoje starše, odrasli se ravna po zgledu drugih. Zgled ima v človeškem življenju tako odločevalno moč, da bi moralnega pouka v besedah sploh ne bilo treba, če bi mladina povsod videla samo posnemanja vredne zglede. Kdo pa je dolžan dajati lep zgled? Predvsem starši, potem pa vsak človek, ki pride z otroki v dotiko.

Ljudska šola ima že po namenu dolžnost, da vzgaja v versko-nravnem duhu; torej je učitelj že po svojem poklicu, posebej pa še po prvem paragrafu državnega šolskega zakona dolžan in zavezan, da daje dober zgled v vsem, kar se tiče verstvenega in narnega življenja. Vsako dejanje, ki so mu priča otroci, zapusti v njih spomin, ki je tem bolj trden, stanoviten in trajen, čim več ugleda uživa oseba, ki je izvršila dotično dejanje. Zato naj bi bila vsa dejanja staršev, vzgojiteljev in učiteljev taka, da se jim ne bo moglo ne le ničesar očitati, marveč da bodo blažilno, vzgojno in mikavno vplivala na srca otrok.

Uboga mladina, nesrečni otroci, ako jim vlivajo strup v nedolžno srce uprav tisti, ki bi morali polagati vanje same čednosti in kreposti! Katehet naj se še tako trudi, da bi poleg verskih in nrvstvenih nauk navadil otroke tudi krščansko živeti, njegov trud bo ostal brez zaželjenega sadu, ako drugi vzgojni činitelji z neprimernim govorjenjem ali pa obnašanjem in življenjem rušijo temelj dobre vzgoje.

Katehet opominja otroke, naj dostojno počaščajo najsvetejši Zakrament, kadarkoli pridejo v svetišče ali gredo mimo tabernaklja; ko bi otroci opazovali vzorno vedenje tudi na drugih, bi še največ izdalo. Med učiteljstvom jih je častno število, ki zaslužijo vso pohvalo glede vzornega obnašanja v cerkvi in drugod. Kako lahko je potem katehetovo delo! Dobe se pa tudi izjeme, o katerih je bolje molčati. Kako lepo bi bilo, ako bi n. pr. o času šolske spovedi nadzirajoči organi imeli v roki molek ali molitveno knjižico in bi to priliko porabili za lastno pobožnost ter nudili tako vzpodbuden zgled z molitvijo, ali pa — kakor se že marsikje vidi in opaža zlasti v Ljubljani — s prejemom sv. obhajila. Ali ni uprav v tem najsijajnejši dokaz, da se učitelj zaveda svoje vzgojne dolžnosti in odgovornosti! Žalostno, nadvse žalostno bi bilo, ako bi otroci na svetem prostoru imeli povod, zgledovati se nad hladno, mrzlo in neobčutno pričujočnostjo svojih odgojiteljev.

Bilo je nekje — pa ne na Kranjskem. Učitelj pripelje otroke v cerkev, se vstopi z eno roko v žepu, z drugo držeč klobuk na hrbtu poleg otrok in gleda naokrog, kakor bi bil v razstavi . . . Ako zapazijo učenci

tako neoliko na odgojitelju, zakaj bi se sami drugače obnašali!? Če bi učitelj nič ne molil, ko se na oltarju opravlja presveta daritev, zakaj bi pa otroci morali? Če se lahko izhaja brez molitvenika, zakaj ga zahtevajo od otrok?

Tudi šolsko poslopje je svetišče, kjer bi se utegnil žaliti verski čut otrok. Pred pričetkom pouka in ob sklepu je ukazana molitev, ki naj jo učitelj skupno z otroki svojega razreda pobožno opravi. Ali bi učitelj storil svojo vestno dolžnost? če bi kratkomalo velel: »Molite!«, sam bi pa ostal tačas zunaj razreda, ali pa medtem iskal učil in drugih potrebščin! — Ali je vedenje njegovo vzpodbudno in vzgojno? če bi se med molitvijo z rokama lažno naslonil na mizo ter srepo zrl predse, ne da bi ganil z ustnami, dokler otroci ne končajo molitve! — Take reči otroci dobro opazijo in pripovedujejo doma. Starši sicer ne reagirajo na to, sodbo si pa napravijo; toda ta sodba za dotičnega vzgojitelja ni ugodna.

Recimo pa, da se učitelj res tudi vzdrži vsega, kar bi zamoglo destruktivno vplivati na vzgojo in na verstveno prepričanje mladine, vendar s tem še ni mož na svojem mestu, ako ni pomagal zidati ter podpirati kateheta in staršev z besedo in dejanjem. To more storiti seveda samo človek, ki je sam verstveno izobražen ter obenem prepričan in praktičen katoličan; kajti sama prazna beseda brez zgleda — je lupina brez jedra.

In kako lahko je, če je le malce dobre volje, blagodejno in koristno vplivati na otroke; saj se vsi zgoraj naštetih slučajih dajo uporabiti za dobro. Namesto pohujšanja — dajati dober zgled, zahteva samo malo truda in dobre volje. Kolikokrat se učitelju nudi priložnost, da navadi otroke lepega vedenja v cerkvi, pobožne molitve v šoli in iskrene ljubezni do Boga, in sicer s poukom, z opomini, s svarili in karanjem, zlasti pa z lastnim zgledom! — Mimogrede, neprisiljeno namigne vneta učitelj ob tem ali onem berilnem sestavku, ko uprav prilika nanese, na božjo dobrotljivost, modrost, vsemogočnost, previdnost itd. Ni treba bogve kakšnih moralnih pridig: enkrat zadostuje mala opazka, drugič vpleteš in vržeš vmes kratko nraštveno bodrilo, mal opomin, zdaj zopet opozoriš na kako čednost, versko vajo itd. Ni ga predmeta, ki bi se pri njem ne moglo najti nobenega stika z verskim življenjem ali z nraštvenimi vprašanji. Najhvaležnejši predmet je brez dvoma zgodovina. Zgodovina, učiteljica narodov, je kar prepletena z zgledi krščanske čednosti in svetega življenja. — Kako blažilno in vzgojno učinkuje na značaj otrok osobito lepo petje, smo že pogostokrat poudarjali v našem listu. »Kdor ljubi lepo petje, ne more biti slab človek.« Žal, da se še danes dobe šole, kjer se nikdar ali pa le malokdaj sliši nabožna pesem. Toda prav po nabožni pesmi hrepeni čista, nepokvarjena otroška duša.¹ Nikarmo pitati otrok samo z mlačno vodo indiferentnih koračnic in drugih »bobenskih« popevčic, ki je njih napev dostikrat povzet iz raznih ljubavnih fantovskih kvant! Skupno z domoljubnimi, res narodnimi popevčicami vpeljimo v šolo tudi najlepše in najnavad-

¹ Glej opazke g. nadz. J. Grada v 8. številu »Slov. Učitelja«, str. 153, l. 1915.

nejše nabožne pesmi, ki bodo blažile in plemenitile, obenem pa dvigale srca otrok nakvišku — k Bogu!

Nikar ne pozabimo, da smo kot pravi odgojitelji otrok prevzeli velikkansko odgovornost pred Bogom in da zamore že ena sama neprimerna opazka vpričo otrok zamoriti v njih kal dobrega, krščanskega življenja. Gorje pa onemu! ki bi ga zadele svetopisemske besede: »Kdor pa pohujša — — — —«

Pouk slaboumnih otrok.¹

Anica Lebar.

Kdor bi se za pouk slaboumnih otrok hotel posluževati popolnoma preizkušene in gotove metode, kakor n. pr. za gluhoneme ali slepe, bi se varal, kajti kakor so različni otroci, ki pohajajo v pomožne šole, prav tako je različna tudi metoda za njihov pouk. Smoter pouka na pomožnih šolah, ki se mora vedno prilagoditi stopnji duševne slabosti, je, slaboumne in v razvoju zaostale otroke, ki iz raznih vzrokov pri normalnem pouku ljudske šole ne morejo slediti in sodelovati, v toliko izobraziti, da kljub svoji nezadostni nadarjenosti postanejo npravno dobri, uporabni ljudje. V duševni zaostalosti najdemo prvo oviro, da pomožna šola svojim gojencem ne more podati bogve kako bogatega znanja. Glavno pravilo bodi: izmed potrebnege, najpotrebnejše; kajti vsaka preobložitev z duševnim delom izključuje sleherni uspeh. Vobče lahko rečemo, da se učni smoter giblje med srednjo in nižjo stopnjo normalne ljudske šole. Nikakor pa ne moremo učne snovi prvih treh ali štirih let ljudske šole kratkomalo smatrati kot maksimum pomožne šole. Kvalitativno in kvantitativno je treba skrbno izbirati učno snov s posebnim ozirom na praktično uporabo v življenju in četudi nizko, vendar zaokroženo izobrazbo otrok. Ves uspeh pouka na pomožni šoli zavisi od prave določitve učne snovi. Predvsem si mora učitelj ugotoviti sodbo o predstavljalni zmožnosti otrok. Popraviti, utrditi, razširiti to zmožnost bodi prvo delo. Posebnost pri pouku slaboumnih je, da učitelj ne more v isti starosti z istimi predmeti vplivati na otroka. Vsakega otroka je treba posebe spoznati ter presoditi njegove slabosti in vrline, zmožnosti in zanimanje! Vsako šablonsko delo po gotovi teoriji in trdno začrtani učni poti je nemogoče.

Učni načrt za pomožne šole je vsled tega na raznih šolah zelo različen; niti pomožne šole enega mesta se ne morejo ravnati po istem načrtu.

Tako je bilo v Hamburgu do predzadnjega časa čez 60 pomožnih razredov, s posebnim šolskim nadzornikom, ki pa se niso mogli zediniti v učnem načrtu. To je spoznalo tudi prusko naučno ministrstvo, ki je že

¹ Viri: Bösbauer-Miklas-Schiner: Handbuch der Schwachsinnigenfürsorge. — Herberich: Methodik des Schwachsinnigen-Unterrichtes. — Das schwachsinnige Kind im Lichte der neueren Forschung. I. II. III. — Hilfsschule. — Zeitschrift für die Behandlung Schwachsinniger. — Heilpädagogische Schul- und Elternzeitung.

pred desetimi leti izjavilo, »da pomožnim šolam ne more dati občnih predpisov niti za učni načrt, niti za razdelitev razredov, temveč je treba vpoštevati razmere vsake pomožne šole«.

Navadno velja učni načrt za dobo enega leta, da se učiteljstvo prepriča o njegovi vrednosti ter ga po dobljenih izkušnjah razširi ali skrajša. Znan strokovnjak na polju pomožnega šolstva pravi: »Prireditve učne snovi na pomožni šoli naj sloni na principu koncentracije. Tu je treba slabotno krepiti, osamljeno in raztreseno zbirati, luknjičavo izpopolnjevati in polniti z novim. Kako naj se to stori drugače kakor potom koncentracije?«

Pri tretji konferenci za oskrbo slaboumnih leta 1908, v Gradcu, kjer je bil po večletni praksi določen učni načrt za pomožno šolo, je referent cesarski svetnik in šolski nadzornik, spretni in vneti pospeševatelj pomožne šole A. Fellner z Dunaja rekel to-le: »Oni učitelj, ki po izkušnjah dokaže, kako se moreta igra in delo (Beschäftigung) postaviti v središče vzgoje in pouka slaboumnih otrok, si ovekoveči svoje ime v vzgojni zgodovini. Ta pokaže obenem tudi pot, ki jo za pouk in vzgojo normalnih otrok zastonj iščemo. Četudi te poti ne vidimo jasno načrtane pred seboj, le stopimo zaupno nanjo! Navdušenemu učitelju pomožne šole se gotovo posreči iz igre in dela izpeljati ono učno snov, ki je določena po učnem načrtu.«

Od tedaj se je tudi vedno bolj umikala razdelitev učne snovi po predmetih in že itak prost urnik je izgubil svojo veljavo. Namesto tega se vobče določa učna snov, združena v koncentrično enoto za en teden in tudi učna slika je prikrojena za en teden. V to svrho se izloči primerna snov iz kake povesti ali pravljice, igre, nazornega nauka, šolskega ali domačega življenja, iz narave ali berila. Prigodi se, da skupne snovi zaradi razsežnosti ni mogoče obravnavati tekom enega tedna; tedaj ostane otrok v istem učnem krogu tudi dalje časa. Vendar ta čas ni izgubljen; kajti čim delj se peča slaboumni otrok z isto stvarjo, tem bolj gotovo in vsestransko si jo prilasti in preobrazi v duševno last. Edino ta stroga koncentracija res tudi ugaja bistvu slaboumnega otroka.

Trajno veljavnih predpisov za razdelitev učne snovi ni. Urediti je treba snov ene skupine, kakor narekuje in zahteva slaba sprejemljivost otrok, ter se pri tem držati splošnih didaktičnih pravil: od enostavnega do sestavljenega, od bližnjega do daljnega, od konkretnega do abstraktnega, počasen prehod in vedna koncentracija. Tudi za posamezne predmete ni mogoče določiti enotne metode. Vendar veljajo pravila o nazornosti, praktičnem podajanju, individualnem ravnanju in mikavnem pouku tudi tu.

P o u č u j n a z o r n o ! Pri slaboumnih otrocih ne dosežeš prav nič, če grešiš proti temu pravilu. Otrok misli v nazornih stvarnih predstavah popolnoma individualno. Besedni zaklad in besedne predstave se šele sproti razvijajo. Učitelj mora nepretrgano naslanjati novo snov na otrokove doživljaje, ali vsaj z živo nazornostjo skušati, da vzbudi in vzdržuje zanimanje. Zato pravi K. Ziegler: »Reči in vidna dejstva, ki jih otrok doživi, so duša vsega pouka. Kdor to prezre, je enak vrtnarju, ki z vso vestnostjo in skrbnostjo menjava motiko in lopato, škarje in nož, ki privezuje

in podpira, zraven pa pozabi na najvažnejše: da bi preskrbel hranilnih snovi svojim rastlinam. Le stvarne predstave morejo otrokovo glavo razsvetliti, ogreti srce in pripraviti roko za delo.«

Nikakor ne zadostuje, da bi učitelj predmete le stvarno opisoval, uporabiti mora tudi vsako le mogoče sredstvo (govor, geste in mimiko), da se približa otrokovemu razumevanju. Dolgi govori niso primerni, ker ne segajo v otrokovo dušo. Kar otežuje razumevanje, naj se izloči ali spravi vsaj v lahko umljivo obliko. Učitelj naj misli, kako otroci jemlje zdravila: včasih na vodi, včasih v oblatu, včasih celo v sladkorčku. Tudi tu je treba najti najprej primerno obliko.

Poučuj praktično! O tem govori dr. phil. Gündel kaj primerno: »Z mrtvim črkami ne ve slaboumni kaj začeti. Samostojna zveza besede in reči, teorije in prakse, šolske vede in nje uporabe v življenju: vse to preveč zahteva od njegovih duševnih zmožnosti. Da more uporabiti to, kar se je učil, tudi pozneje v življenju, ga mora učitelj že pri učenju navajati, da vse to, kar je slišal pri pouku, opazuje tudi izven šole. Zato je treba brati in zapomniti imena ulic, hišne številke, napise, menjavati denar, meriti dolžine in razdalje, tehtati razne stvari, razločevati čas in brati raz uro. Predvsem se morajo vaditi občevarjanja med seboj in z drugimi ljudmi, učiti se morajo, kaj reko v trgovini, na pošti, v trafiki in drugje.

Tudi normalne učence, dasi prineso prvotne pojme že s seboj, moramo vaditi v vsem tem; vendar je v pomožnem razredu to delo popolnoma elementarno, ker ti otroci nimajo niti najvažnejših pojmov. Učitelj ne bo pričakoval nikakega znanja, temveč mora pred otrokovimi očmi ponazoriti vse in potem vaditi do spretnosti. Kakor izpremeni pravilo nazornosti vsako učno uro v nekako pot v življenje, potrebuje otrok na to pot posebnih navodil, ki se ne dajo učiti, nego le vaditi.«

Poučuj individualno! To pravilo je pri pouku duševno zaostalih mnogo večje važnosti, kakor pri pouku normalnih. Le redkokdaj je najti enake duševne ali telesne zmožnosti pri otrokih pomožnega razreda. Ravno radi tega mora imeti tu učitelj več praktične psihologije in finega pedagoškega takta. Skoro bi vsak učenec potreboval posebnega učitelja. Ker to ni mogoče, je treba razvrstiti približno enako nadarjene otroke po skupinah. Na najnižji stopnji, kjer je treba otroka šele usposobiti za pouk, mora učitelj poučevati res posamezno. Ko so se pokazale zmožnosti za ta ali oni predmet, se napravijo skupine; z njimi se ukvarja skupno, a zaostalega učenca mora poučiti tudi posamezno, kakor pač to zahteva njegova zmožnost.

V svrhu individualnega pouka so na pomožnih šolah splošno v rabi osebne popisnice za vsakega otroka posebej. Poleg navadnih datov in zdravniške izjave obsegajo natančen popis telesnega razvoja in sposobnosti, duševno stanje in višino duševnega razvoja, napoved družinskih razmer, duševno in telesno stanje roditeljev, znane ali morebitne vzroke slabotnosti, posebne lastnosti otrokove in njegovo sodelovanje in uspehe pri pouku. Na ta način je učitelju znan vsak otrok prav do obisti in individualno postopanje potem ni težko. **Poučuj mikavno!** Če je že za pouk

normalnih neobhodno potrebno, da učitelj zbudi zanimanje za pouk, koliko bolj mora učitelj slaboumnih delati na to, da jih pouk zanima in da ostanejo pri stvari.

Gündel pravi: »Otrok ne sme le sedeti in poslušati, temveč mora govoriti, če mogoče več kot učitelj, gledati, kazati, tipati, sestavljati, razstavljati, premikati, ponavljati, sploh vse ono, kar more s predmetom storiti, naj poskusi. Otroci naj kolikormoč samostojno izvršujejo naloge, odgovarjajo z besedo in prikladnim dejanjem sami, pomagajo tudi slabejšim součencem, pospravljajo in skrbijo za red in snago v šolski sobi, in naj kolikormoč samostojno delajo na šolskem vrtu. Vse to utrjuje predstave, zbuja pazljivost pri učenju, veselje do dela in celo prepričanje, da je baš on neobhodno potreben za to delo. Predvsem pa vadi otroka rabiti čutila! S tem otroci, ki so vsled slaboumja nagnjeni k breždelju, uporabljajo svoje zmožnosti, ki bi sicer postale nerabne, ali bi propadale bolj in bolj.«

Zelo primerno je označil učitelj pomožne šole, Müller (Lipsko), pouk na takih šolah:

»Le tisti pouk, ki je toliko elementaren, da zbuja tudi najslabotnejše duševne moči, pouk, ki nikdar ne zamudi vaje celokupnega organizma, ki združuje otrokove predstave v celoto, ki v počasnem postopanju skuša združiti predstave z resničnim življenjem, ki more pri tem vplivati tudi na otrokovo čustvo, pouk, ki mu ni niti najmanjši pojav otrokovega čustva premalenkosten, temveč ga uporabi za izhodno točko pri razvoju samostojnosti, pouk, ki mu je učni načrt le opora, ne pa vez, ki pušča učitelju prosto roko pri izberi učne snovi: le oni pouk ustreza potrebi naših otrok.«

Glede učil pri pouku na pomožni šoli je treba pomniti, da morajo biti priprosta, enotna in lahko rabljiva. Prikladna naj bodo otrokovi razumljivosti in naj ponazorujejo predmete ločeno. Bodo naj taka, da se otroci udeležujejo pouka produktivno, ne samo receptivno. Vzeta naj bodo iz resničnega življenja, t. j. predmeti, ki so res rabljivi, torej raje predmeti kot slike. Posebno važna so ona učila, ki jih učenci in učitelj izdelajo sami. Ker pouk na pomožni šoli sloni na pogostem ponavljanju, je potrebno, da so učila hitro pri rokah, torej v šolski sobi.

(Dalje.)

Iz Št. Vida pri Zatičini v Ljubljano.

Janko Polák.

Učna slika za 5. šolsko leto štírirazrednih ljudskih šol.

Učila. Zemljevid Kranjske. Stenska tabla prazgodovinskih in raznogodovinskih spomenikov iz Avstro-Ogrske. Razglednice: Št. Vid, Zatičina, Muljava, Višnja gora, Žalina, Grosuplje, Šmarje, Ljubljansko barje in različne o mestu Ljubljana. Slike: Konrad Grefe »Stara Kranjska« štev. 3, 15, 20, 22, 28, 31, 35, 39, 41, 45, 47, 49, 50, 54, 56, 63, 64, 65, 69; Jurčič Josip, Marija Terezija, Franc II., znameniti pesniki, pisatelji in vojaki, ki so pokopani na ljubljanskih pokopališčih. Predmeti: panj, zabojček za razpošiljatev čebel, čebela.

1. Vzбудítev pozornosti. Potovali bomo po železnici iz Št. Vida pri Zatičini v Ljubljano.

2. Delovanje razuma. a) Potovanje: Na postajališču v Št. Vidu pri Zatičini kupimo vozni listek do Ljubljane (dolenjski kolodvor). Ko vozi vlak od Zatičine proti Višnji gori, zapazimo skoz okno zatiški samostan. Na tem oddelku vožnje se nam nudi tudi lep pogled na gradiček Smreko. Zdajci se ustavi vlak v Višnji gori. Iz Višnje gore nas popelje hla-pon skoz predor mimo Žaline in Boštanja proti Grosuplju. Tu se odcepi stranska proga proti Kočevju. Prva postaja od Grosuplja proti Ljubljani je Šmarje. Kmalu se odpre mikavni razgled na Ljubljansko barje. Mimo Škofljice in Laverce dospemo v Ljubljano. Na dolenskem kolodvoru izstopimo; tu pričnemo ogledovati mesto.

b) Zatiški samostan. Zatiški samostan so sezidali menihi cistercijanci. Ustanovna listina je bila izgotovljena v Ogleju, zakaj oglejski patrijarhi so imeli lastninske pravice do obsežnih zemljišč v naši deželi, zato je moral pri njih iskati dovoljenja, kdor se je hotel naseliti v onem delu dežele, ki je spadal pod njihovo oblast. Le tako je mogoče umeti, zakaj imajo menihi iz zatiškega samostana še sedaj pravico loviti ribe v Cerkniskem jezeru. To pravico so jim oglejski patrijarhi, ki so gospodovali tudi v tem delu naše dežele, zapisali v ustanovno listino. Cistercijanci so poleg redovnih opravil (molitve, premišljevanje, sv. maša i. dr.) izvrševali tudi mnogo drugih poslov: pečali so se s kmetijstvom, gozdarstvom, vzgojo, znanostjo, slovstvom itd. Ob turških navalih je bil samostan pribežališče okoličanom. Lepo povest iz teh časov »Jurij Kozjak slovenski janičar« je spisal naš slaven pisatelj Jurčič Josip. Rodil se je na Muljavi. Vas Muljava je oddaljena od Zatičine dobro uro peš poti. V podružnični cerkvi je krasen oltar, ki se mu poznavalci umetnin kar ne morejo načuditi. Tudi lepa povest »Gospa s Pristave«, ki jo je spisal dr. Ivan Janežič za leposlovni list »Dom in Svet«, nam nudi marsikaj zanimivega o zatiškem samostanu. Ime ravnokar omenjene gospe je Virida, so-proga Leopolda III.; ta je znan posebno zaradi pridobitve mesta Trsta, ki bi ga Lahi sedaj radi vzeli našemu presvetlemu cesarju. Virida je pokopana v zatiškem samostanu, t. j. v samostanski cerkvi, ki je ena izmed največjih na Kranjskem. Redovnike je bil pregnal cesar Jožef II. V samostanu sta se naselili sodnija in davkarija. Cistercijanci so pred nekolikimi leti samostan zopet kupili. Sedaj se pečajo poleg redovniških obveznosti tudi

z duhovnim pastirstvom, s šolo in kmetijstvom. V samostanu imajo tudi svojo gimnazijo. Kar se tiče poljedelstva, živinoreje, sadjarstva in gozdarstva, so lep zgled za vse kmete v okolici. Redovniki so prijazni in radevolje vsakemu razkažejo svoje gospodarske naprave. Če bi kmetje v okolici hoteli, bi se od njih lahko marsikaj naučili.

c) **Zatiška okolica.** Ob cesti, ki zavije od glavne proti Zatičini, stoji znamenit steber. Ta je še izza časa Rimljanov. Po takih stebrih so štel Rimljani oddaljenosti, kot jih štejemo sedaj po kilometerskih kamenih, ki stoje ob cestah. Napis, ki ga ima steber sedaj, je dal vklesati eden izmed zatiških opatov. Na stebru stoji kapelica. V njenih vdolbinah stoje zaščitniki glavnih cerkvâ, ki so spadale nekdanj pod zatiško opatijo. Blizu Zatičine je vas Vir. Nad vasjo je bila za časa Rimljanov vojaška postojanka; znak, da se je zdel ta kraj Rimljanom važen. Obljudena je bila tamošnja okolica že pred Rimljani; kopica tam okoli ležečih grobišč priča o tem. Večina grobišč je prekopanih. Izkopanine so romale povečini v muzeje na Nemško. Največ jih je izkopala kneginja meklenburška.

d) **Okolica Višnje gore.** Pol ure hoda od Višnje gore je grad Smreka. Posestniki gradu so se pečali v novejšem času s čebelarstvom. Čebele so prodajali na vse strani in tako je kranjska čebela zaslovela po vsem svetu. Nad Višnjo goro se dviga precej strm hrib. Na hribu je razvaljen grad. V gradu so stanovali gospodje višnjegorski, znani izza bojev s Turki. Tudi mestece samo kaže, da je bilo nekdanj taborišče proti turškim navalom. Prvotno je ležalo mestece v dolini, in sicer tam, kjer je sedaj vasica Stari trg. Turki so mestece požgali in razdejali, ostali meščani so se pa preselili na bližnji griček. Pod starim gradom stoji sedaj novi grad. V novi grad sta se preselili sodnija in davkarija iz Zatičine. Ne daleč od novega gradu je grad izumrlih baronov Tauffererjev. Sedaj je grad last baronov Codellijev. Obilica gradov priča, da kmetje okoli Višnje gore svoje dni niso imeli sosebo dobroh časov. Imeli so mnogo skrbi in dela, a malo prostosti in jela. Česar jim ni pobral Turek, so jim pa vzeli trdosrčni graščaki. Kake pol ure hoda od gradu baronov Codellijev je romarska cerkva v Dednem dolu. O kapelici, ki stoji sredi travnika, si ljudstvo pripoveduje, da je pridržala sama v te kraje, in sicer s Hrvatskega.

e) **Ljubljansko barje.** Kjer leži sedaj Ljubljansko barje, je bilo nekdanj veliko jezero. Zgodovina nam pripoveduje, da so bile v okolici jezera najstarejše naselbine v naši deželi. Ljudje so imeli postavljene svoje hišice na koleh, ki so bili zabiti v dno jezera. Pečali so se največ z lovom rib in živali, ki so živele v bližnjih gozdovih. Mnogo ostankov izza teh časov hranijo v deželnem muzeju v Ljubljani. Sedaj je močvirje večinoma osušeno. Pravega polja na Barju še ni, pač pa zraste tu mnogo krme. Mikavno je Ljubljansko barje še sedaj za lovca, ki rad iztiče za povodnimi pticami. V južno stran zapira Ljubljansko barje Krim, ki je Ljubljančanom nekaj vremenik; zakaj po meglah, ki se vlačijo nad Krimom, ugibljejo vremenski proroki o vremenu.

f) **Ljubljana.** Ljubljana je glavno mesto vojvodine Kranjske in kulturno središče vseh Slovencev. Od leta 1895., ko jo je razdejal potres,

se je zelo izpremenila. Dobila je skoro lice velikega mesta. V obliki polmeseca se vije okoli hriba, ki na njem stoji ljubljanski Grad z znamenito kapelico sv. Jurija. Nekdaj je bil ljubljanski Grad močno utrjen. Sledovi utrdb se vidijo še sedaj. Ljubljanci jih imenujejo »šance«. Raz te je lep razgled na Ljubljansko barje. Posebno lep pogled se nudi onemu, ki spleza na stolp ljubljanskega Gradu. Odtu pregledamo lahko vse mesto. Najlepši pa je pogled na veličastne Kamniške planine. Pred potresom so zapirali na ljubljanskem Gradu hudodelnike. Po potresu so jih pa odvedli v druge kraje, Grad se je pa priredil deloma za stanovanja meščanom. Zdaj ob svetovni vojni so ga deloma tudi napolnili z laškimi vojnimi ujetniki. Vojni poveljnik major pl. Kern je s pomočjo laških ujetnikov Grad skorajda popolnoma prenovil in preuredil. V Ljubljani stanujeta deželni predsednik in knezoškof. Mesto ima več ljudskih šol, tri gimnazije, realko, učiteljske in krasno obrtno šolo. V mestu je tudi zavod za osirotele dečke in zavod za osirotele deklice. Lep je zavod za gluhoneme otroke, a še lepša je temu zavodu skoro nasproti stoječa deželna bolnišnica, ki je zelo moderno urejena. V mestu je več samostanov. Lepota ljubljanskih cerkvâ slovi daleč okolu. Mnogo ima mesto lepih spomenikov. Znamenit je ljubljanski muzej, ki si ga ogleda ob nedeljah lahko vsakdo brezplačno. Izmed javnih poslopij so posebno lepa sledeča: deželni dvorec, palača deželne vlade, sodnica z moderno urejeno jetnišnico, deželno gledališče, nemško gledališče, mestna hiša itd. Pa tudi nekatere palače meščanov in denarnih zavodov so krasne. Odlična je moderna stavba »Katoliške tiskarne«. Zelo lepe in moderno urejene so v Ljubljani vojašnice. Mesto ima tri kolodvore. Ljubljana je važno križišče železnic in cest. V mestu in izven mesta je mnogo tvornic. Ljubljana ima lice imenitnega trgovskega in obrtnega mesta. Skozi mesto teče Ljubljanica. Preko nje vodi več krasnih novih mostov. Strugo Ljubljanice so začeli iznova urejevati, kar bo za Ljubljansko barje in mesto velike vrednosti. Kanalizacija mesta je urejena tako moderno, da take nima izlepa kako drugo mesto. Imeniten je tudi Gruberjev prekop; ime ima po jezuitu Gruberju, ki je osnoval za ta prekop načrt in vodil zgradbo prekopa za časa Marije Terezije. Tudi cesar Franc II. se je za Gruberjev prekop zelo zanimal. Zelo lepi so v Ljubljani trgi in javni nasadi. Izmed javnih nasadov sta posebno lepa Zvezda in pa nasad pod gradom »Tivoli«. Lepo je pokopališče pri Sv. Krištofu, a še lepše se bo razvilo novo pri Sv. Križu. Na prvem je pokopanih lepo število slovenskih pesnikov in pisateljev, na drugem pa mnogo junakov, ki so umrli v svetovni vojni za domovino in cesarja. Lepih izprehajališč Ljubljana ne pogrša. Izven mesta je posebno znan prijazen Rožnik s cerkvico, posvečeno Materi božji. Ljubljanci hodijo radi v tivolski park, gozd in na Posavje; ne strašijo se pa tudi ne daljših izletov na gorenjsko, dolensko in notranjsko stran. Mesto samo in bližnja okolica hranita mnogo spomenikov izza starih časov. Izmed vseh je najbolj zanimivo obzidje stare Emone. Ljubljana ima vodovod z izborno pitno vodo, ki je napeljana v mesto iz Kleč kot talna voda bistre Save. Ima tudi električno razsvetljavo in električno železnico, ki drdra od ranega jutra do poznega večera po ljubljanskih cestah in ulicah.

3. Delovanje volje. a) Za spisovni pouk. 1. Zatiški samostan. 2. Zatiška okolica. 3. Okolica Višnje gore. 4. Ljubljansko barje. 5. Ljubljana. b) Za slovstvo. 1. Jurčič Josip. 2. Jurij Kozjak, slovenski janičar. 3. Gospa s Pristave. 4. Cvetina Borogradska. c) Za računstvo. 1. Vozni red in cene. d) Za zgodovino. 1. Samostani. 2. Tabori v turških časih. 3. Stavbe na koleh. 4. Zgodovinski in prazgodovinski spomeniki. e) Za prirodopisje. 1. Čebela. 2. Povodne ptice. 3. Močvirja. f) Za umetniško vzgojo. 1. Cerkve. 2. Muzej. 3. Spomeniki. 4. Nasadi. g) Za čustveno vzgojo. 1. Pokopališče. h) Za potovanja. Izleti: 1. V okolico zatiško. 2. V okolico Višnje gore. 3. Na Ljubljansko barje. 4. Po Ljubljani. 5. Na ljubljanski Grad.

* * *

Potrebno se mi zdi, da opozorim pri tej priliki na sestavek v 4. številki »Slov. Učitelja«, str. 79 sq., zraven pa podam še nekoliko opomb.

Usiljuje se morda sledeče vprašanje: »Ali je treba, da spozna učenec ljudske šole tudi tujino?« — Da!... Svetovna vojna bo minila. Očetje, bratje itd. se bodo vrnil domov. V tujini se jim bo duševno obzorje razširilo; vplivali bodo več ali manj tudi na šolo. Skrb vsakega učitelja bodi, da ne zaostane! Da ne zaostanemo, moramo kreniti na bijološko-kulturno stran. Da se tak zemljepisni pouk družī nehote z zgodovinskim itd. poukom, se ume samoobsebi. Tako druženje celotnemu pouku ni na škodo, temveč tak pouk se od predmeta do predmeta izpopolnjuje in je predstavljalno-primerjalnemu pouku ravno nasproten. Ogibljimo se predstavljalnih primerjav, kjer le moremo, in skrbimo, da vidijo učenci, če le mogoče, resnico; ako pa to ni mogoče — vsaj resnico na dobrih predmetih in slikah. Da sem se oziral v učni sliki tudi na to, kaže zaznamek učil, ki sem jih navedel uvodoma. To načelo velja posebno za tujino. V resnici učenec tujine ne vidi, vidi pa naj vsaj deloma isto na dobrih predmetih in slikah. Le tem potom bo umel učenec tudi tujino; umevanje mu bo zbudilo voljo, t. j. hrepenenje po vedno višji naobrazbi in to hrepenenje ga bo navdajalo tudi tedaj, ko bo odrasel ljudski šoli.

Kar se tiče spisovnega pouka, me ume lahko vsak tovariš. Težja je zadeva glede slovstva. Zdi se mi pa potrebno, da pozna učenec, ko odraste ljudski šoli, vsaj pisatelje, ki takorekoč markirajo razvoj našega slovstva, dasi povesti, ki sem jih navel, niso prikladne vse za šolsko mladino, kar se naj mimogrede v šoli omenja. Menim, da se razumemo tudi zaradi: zgodovine, prirodopisja, naravoslovja in risanja.

Morda se bo zdela komu učna slika predolga; toda nikakor ne trdim, da jo moramo obdelati tekom ene ure. Bolje malo in dobro, nego pa mnogo in površno! Leto je dolgo in če je učitelj marljiv, prepotuje lahko tem potom vso vojvodino Kranjsko in deloma tudi Avstro-Ogrsko monarhijo. Jasno, da se učitelj ne more vdati zahtevi, da bi morali učenci znati kulturne sličice kot — »Oče naš«...; a pomni naj, da mu izpopolnjujejo skoro vse druge predmete in mu lajšajo in krajšajo celokupno delo.

Katehetsko gibanje.

Napredek. Nižjeavstrijski deželni odbor je v seji 13. aprila 1916 sklenil, da se katehetom izven Dunaja od 1. aprila dalje za verstveno poučevanje izplačuje nagrada, kakor jo določuje v nižjeavstrijskem deželnem zboru (dne 12. junija 1914) sklenjena, a ne še sankcionirana postava. Za ure krščanskega nauka na treh nižjih razredih je določena nagrada po 50 K, na višjih pa po 80 K.

Aliter in theoria, aliter in praxi. Tale rek je izgubil poslednje čase že dokaj na veljavi, odkar se strokovnjaki trudijo, da bi v naše šole vpeljali res dobre in prikladne učne knjige, odkar se je začelo med kateheti živahno gibanje za izpopolnitev katehetskega poučevanja, in se tudi bogoslovcem preskrbuje prilika, da morejo napraviti pod nadzorstvom praktične poizkuse in nastope.

V »Chr. p. Bl.« št. 5 opisuje šleski profesor pastirne dr. Fr. Schubert, kako uvaja svoje kandidate v praktično katehizacijo. Ko so semenišniki zadnjega letnika v katehiziki in pedagogiki primerno podkovani, da morejo poizkusiti srečo v šoli, jih pelje profesor v ondotno (Weidenau) petrazredno mešano ljudsko šolo, kjer mora vsak kandidat predelati del tvarine, ki je na vrsti, drugo uro pa z učenci ponoviti. V seminarju se nato vsakokratni nastop temeljito obravnava.

Vse delo se izvrši takole:

a) Kandidat izdela katehezo pismeno. b) Dva ali tri dni pred nastopom jo predelata skupno s profesorjem katehetike, in sicer privatno. c) Nato nastopi kandidat v enem izmed razredov ondotne šole. Navzoči so vsi bogoslovci IV. leta, prof. katehetike in redni ond nastavljeni katehet. d) Razgovor o nastopu v semenišču se izvrši v tem-le redu:

1. Najprej pove sodbo o svoji katehezi kandidat sam. 2. Podrobna razsodba je pa poverjena enemu izmed tovarišev, ki ga že poprej določi. 3. Slede opazke in želje drugih bogoslovcev. 4. Končna sodba je pridržana strokov-

nemu profesorju, ki morebitne napake popravi in povzame vse vrline in napake v skupno kritiko.

Kritika tovarišev bogoslovcev se ravna po sledečih vprašanjih: I. Izbera in razvrstitev tvarine.

1. Razmerje med obravnavano tvarino in porabo časa.

2. Ali je bila snov dovolj razložena?

II. Način obravnave:

1. Pri katekizmu — kakšna metoda? Pri zgodbah — ali so se vpoštevale formalne stopnje?

2. Ali je bila ponazoritev zadostna? Ali je bila zveza logična?

3. Ali so bila vprašanja pravilno postavljena in razvrščena?

III. Osebnost kandidata. — Kako se je obnašal, kako govoril? Kakšna izgovorjava in jezik?

IV. Disciplina. Ali je katehet obvladal ves razred s pogledom in besedo? Ali so se pritegnili vsi učenci za sodelovanje?

V. Splošni vtis in uspeh.

1. Ali se je kandidat posluževal vseh potrebnih pedagoških in metodiških navodil?

2. Ali se je opazilo pri učencih, da je kateheza kaj koristila?

Uspeh razpisanih nagrad. Pred časom smo poročali, da je dunajsko katehetsko društvo razpisalo nekaj nagrad za najboljše izdelane odlomke, ki bi se mogli vpoštevati pri sestavi novega idealnega katekizma. Oglasilo se je 16 avtorjev, ki so poslali 53 katekizmovih odlomkov. Pri presoji se je kot merodajno zahtevalo, da je snov stvarno pravilna, kratko, poljudno in mikavno izražena. Samo dva tekmeča sta v tem oziru popolnoma ustregla, kajti povečem so podali bolj kateheze, ne pa sestavkov za katekizem. Pri nekaterih ni bilo prave notranje zveze, ne vprašanj. Prvo nagrado (50 K) so prisodili Henrik Stieglitzu iz Monakovega za sestavek »Obžaluj grehe!« Drugo in tretjo nagrado je dobil župnik Jakob Kaufmann (Bozen) za se-

stavek »Kaj smo prejeli pri sv. krstu?« in za dobro izvršitev nauka o sveti Cerkvi.

Katehetske beležke.

Vprašanje zaradi vprašanja. Resnično smo se čudili, ko smo brali vprašanje v zadnji številki: »Ali sme katehet v šolo, da izpolni uro, kadar mu drago?« Kako se more sploh kaj takega vprašati? To naj razume, kdor more! Naj bo naravnost povedano, da je časih ravno tako samovoljno ravnanje katehetovo krivo, da postane razmerje med njim in učiteljem napeto, in to v nemalo škodo na vse strani! Ni še dolgo tega, kar mi je neki častit g. nadzornik pravil, da pozna gospoda, ki zanemarija šolo brez vsake zapreke. Posledica seveda nevednost v krščanskem nauku. — Odgovor uredništva je povsem bister. Veronauk v šoli je punčica našega očesa; raje zamuditi ne vem kaj, kot lahkomišelnost eno uro kateheze. Ako bomo na to gledali, se bomo ognili mnogim neprilikam. Koliko se piše o važnosti krščanskega nauka in da šola mora ostati verska! Glejmo, da ne bomo tudi sami sokrivi, če bi se dvigali sovražniki verske šole!

F. r. Ž u ž e k — Oprtalj.

Plačajmo dolg. Ne iz formalne vpljudnosti, marveč iz odkrite hvaležnosti kličemo katehetje vsem spovednikom ljubljanske šolske mladine: Bog plačaj! Zahvalo smo dolžni predvsem še onim duhovnim voditeljem šolskih gojencev in gojenk, ki so se žrtvovali zanje v spovednici ex caritate in v občudovani gorečnosti cele dolge dneve in popoldneve tekom trikratne šesttedenske dobe, ko je določeno spovedovanje za šolsko mladež. Naj njih trud ne bo zastonj! Bog blagoslovi njih in naše prizadevanje!

Misijonska misel v ospredje! Po vojski bo treba misliti na domače misijone, zraven pa ne vnevar pustiti misijonskega dela med pogani in krivoverci. Na Dunaju so imeli nedavno v katehetskem društvu posebno predavanje (P. Odorik Heinz O. Cap.): »Kako vpliva verstveni pouk na misijonsko delovanje.« — Pri tej priliki se je razvila daljša debata o bistvu, namenu in ustroji »Dejanja sv. Detinstva«. Za misijonsko delo se mora zanimati že šolska mladina, in sicer z

veseljem in vnemo osobito sedaj, ko so katoliški misijoni toliko trpeli, protestantski pa napredovali.

Ali čutite težave? ... S tem pozivom je svoj čas neki semeniški profesor bogoslovce opozarjal, naj bi sami s premislekom zasledovali jedro vprašanja ali lekcije, in ne viseli zgolj na črkah uporabljenih knjige ... Tudi glede zahteve zgodnjega sv. obhajila bi bilo vredno vprašati na obe strani, in ne le tistih, ki imajo dolžnost, da jo izvršujejo: Ali čutite težave? — Odgovor je lahak in na dlani.

Težav z najmanjšimi prvoobhajanci ne pozna nihče drugi, kot le tisti, ki lahko govori iz večletne prakse. Nihče naj pa ne misli in ne natolcuje, da je te vrstice zapisal protivnik zgodnjega sv. obhajila. Nasprotno. Kako bi se pa kdo mogel posvetiti mladinski vzgoji, ako bi se s celim srcem ne oprijel vsega, kar more mladino obvarovati pred zlom in ohraniti na površju! Pri vprašanju o prvem sv. obhajilu tudi ne more biti govora o kaki izberi ali lastnovoljnem določevanju, kajti »Roma locuta«.

Kljub temu je pa v nekem oziru le odprta pot za razgovor, zlasti če imamo pred očmi domače, lokalne razmere. Že zadnjič enkrat je bilo čitati v »Slov. Učitelju«, da se praksa v Nemčiji in po Avstriji glede prvega sv. obhajila vendarle ne vjema, dasi v razvoju, rasti, razumnosti otrok gotovo ni nobene bistvene razlike. Pri nas skušamo — dasi menda ne vsi — ukaz svojega presvetlega ordinarija, ki veleva prvo sv. obhajilo nekako »sub gravi obligatione« že v prvem šolskem letu, po možnosti izvrševati. Priznati pa treba, da je ta naloga brez ozira na težkoče in ovire, ki izhajajo od staršev, ne rečemo težko, pač pa neljubo breme. Otročiče naučiti, da ti prav odgovarjajo, to je mala skrb; tudi jim lahko dopoveš in pokažeš, kako naj se obnašajo; ko pride čas prvega sv. obhajila, pa utegneš doživeti marsikako neljubo razočaranje. *Experientia docet.*

Doslej o prvem sv. obhajilu najmanjših nismo še čuli veliko glasov. V osebnem razgovoru so se nekateri pač tudi pohvalili, drugi so bili manj zadovoljni, tretji so z neko nevoljo pripovedovali tudi o nedostatkih, ki so jih opazovali pri takih otrocih. Kar je bilo za-

pisanega, je pa imelo morda nekoliko barve po hvalisanju. Povejmo resnico! Ta nam bo pokazala pot, ki bo ustvarila merodajno sodbo in pokazala pravec za določitev enotne prakse, ki naj jo uvedejo potom skupnih poizvedb naši nadpastirji.

Upamo, da bi bilo dobri stvari le na korist, ako bi nam gg. katehetje, ki imajo v tem vprašanju že večletne izkušnje, zapisali resnico o težavah, pomanjkljivostih in nedostatkih, ki so jih opazili pri izvrševanju zgoraj omenjenega ukaza, oziroma tudi vesele pojave, ki so jim na dan prvega otroškega sv. obhajila povečali dušno srečo in poplačali trud ob pripravi za ta trenutek.

Naj se torej vsakdo slodobno izrazi in pove svoje izkustvo, naj bo veselo ali manj tolažilno.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Dvakrat junak. Dr. Marijan je zapisal v pismu izpod Sv. Gore dne 29. januarja 1916 naslednji ganljivi dogodek, ki naj se ohrani tudi v našem listu v bodrilo sedanjemu in poznejšim rodovom:

Nedavno potrka v prvi nočni uri na duri pisarne — vojak. »Što bi rado, sinko dragi?« ga nagovorim. — »Dajč,« me prestreže. »Torej s čim morem služiti?« — »Lepo prosim, obhajajte me!« — »Sedaj?« — »Da.« — »Tudi spoved?« — »Prosim ne; sem bil pred tednom.« — »Ali ne morete čakati jutra?« — »Ne morem; sem vojaški sel. Prihajam navadno ob tej uri, a kmalu po polnoči že moram zopet oditi v črto.« — »Pa menda niste tešč?« — »Tešč. Nisem jedel, ne pil, in tudi pušil nisem.« — »No, pušiti se že sme pred sv. obhajilom tudi v mirnem času, a vojake smemo v takih slučajih obhajati tudi, če niso tešč. Toda vsekako vam častitam in izrazim spoštovanje na starokrščanski način: dal sem mu »pax« na obe lici.

In šla sva v cerkev, kjer je še molilo nekaj vojakov. Opozoril sem jih na junaškega nižjeavstrijskega Nemca, starega kakih 35 let, in obhajal sem ga.

Po cerkvi se je nekaj zgenilo, kakor globoko spoštovanje, ginjenost in ljubezen do zglednega dvakratnega junaka za Boga in domovino!

Z Bogom — brez Boga. Iz nekega vojaškega pisma smo povzeli to-le:

Na robu strelskega jarka v ilovnatem kritju leži mlad vojak. Težko sapo ima; kri mu prihaja iz ust. Roki ima sklenjeni nad rano na prsih. Moli tiho. Sklonim se k njemu; prime me za roko in trdno jo držeč mi zašepeče: »Prijatelj, umrjem, umrjem za domovino in za cesarja. Če je božja volja, da umrjem, potem rad umrjem. Daj mi, prosim te, molek moje matere, ki je v žepu, da z njim umrjem.« — Ustrežem mu, poiščem molek in mu ga dam. Iskreno-pobožno poljubi ranjenec križek na molku in s hropečim glasom izusti še zadnje besede: »O Jezus, tebi živim; o Jezus, tebi umrjem.« — naprej ni več mogel; bil je mrtev.

Potrti ganjenosti so stali in klečali tovariši — mladi in bradati — okrog mrtvega junaka. Sklepali so roke ter v tihi molitvi priporočali Bogu dušo zvestega prijatelja. Slikovit, obenem pa pretresljiv prizor. Eden navzočih se oglasi ter reče: »Če bi moral tukaj umreti, potem bi si želel take smrti, kakršne je umrl ta mladenič. Pritrjevali so mu tudi drugi.

* * *

Štiri ure pozneje. Odbili smo dva huda ruska napada — ter se veselili zmage. Toda tudi več naših leži in zdihuje v krvi. Med njimi opazim tudi enega, ki sem ga dobro poznal. S svojo nevernostjo se je celo večkrat hvalil; zaničeval in smešil je one, ki jih je videl, da so se prekrizovali in molili. Splazim se k njemu ter ga primem za roko. Odpre oči — spozna me. »Z menoj gre h koncu; ti prokleti psi so me dobro zadeli« — je zahropel. »Prijatelj, pusti tako govorjenje, ko gledaš smrti v oči; misli na Boga!« — sem mu prigovarjal. »Boga ni!« — me zavrne. »O, pač,« nadaljujem jaz, »in tudi ti sedaj, ko se ti bliža smrt, tega ne moreš tajiti.« — »V življenju nisem poznal Boga, pa ga tudi zdaj ne potrebujem,« mi odgovarja skoraj zadirčno. »Pa móli vsaj en Očenaš, preden umrješ,« sem ga še opozoril. »Moliti — moliti — ne morem moliti...« To so bile zadnje besede iz grgrajočega grla. — Glas je zastal, srce nehalo biti.

Roke mu položim v znamenju križa

nad prsi, prekrižam mu čelo, usta in prsi, potegnem čako na obraz, da bi luna ne motila njegovega zadnjega spanja...

Exempla trahunt... Septembra 1914 so prišli vojaki v vas Rüttchen (Lotaringija). Princ Udalrik Virtemberski je bil nastanjen pri ondotnem župniku 8 dni. V tem kratkem času je opravil dvakrat sv. spoved, k sv. obhajilu je pa šel vsak dan. — To je bila živa in krepka pridiga za druge vojake, ki so se čutili osramočeni. Mnogo jih je bilo, ki so kraljevega princa posnemali. Na ljudstvo je napravil ta lepi zgled najboljši vtis.

Pogled na križ. Pobožna gospodična iz ugledne rodbine in temeljite izobrazbe je sklenila, da hoče postati redovnica in stopiti v zelo strog red. Oglasi se pri prednici, ki jo je hotela preizkusiti, zato ji popisuje vse težave, zatajevanja in stroga opravila, ki jih zahteva redovno življenje. Pokaže ji majhno celico z goliimi stenami in s preprostim ležiščem. Gdčna pravi: »Č. prednica, križ bo pa

vendar notri?« — »Gotovo! Brez razpela ni nobena celica.« — Prednica jo pelje dalje, kazaje na obednico in pristavi: »Tukaj dobivajo redovnice skromno, preprosto hrano, da bi še berači bili komaj zadovoljni.« — »Č. prednica, ali je križ notri?« — »Vsekako. Kako morete to vprašati! Velik križ visi na steni ravno nasproti vhodu.« — »Potem pa prosim,« pravi gospodična, »da me sprejmete.« — »Toda, pomislite, gdčna; vsak večer se snidemo, da imamo takozvani »capitulum«, ko se vsaka redovnica obtoži svojih napak in pomanjkljivosti. Vsaka mora poklekniti, ko čuje svoje ime, da prejme primerno pokoro. Tega ne boste prenesli.« — »Č. prednica, ali je v kapiteljski sobi križ?« — »Seveda je, gdčna!« — »Potem prosim, da me sprejmete. Pogled na križ mi bo omogočil, da bom vse lahko storila.«

Mladenka je bila sprejeta, in bilo je prav, kajti živela in umrla je kakor svetnica. »Hormiga de oro« 1913.

Učiteljski vestnik.

Zrelostni izpiti na učiteljski v Ljubljani. Na c. kr. učiteljski so bile 6. t. m. končane zrelostne preizkušnje. Na moškem oddelku je dobil zrelostno izpričevalo g. Lapajne Ivan, edini četrtoletnik, ki je pa tudi že odbran za vojaško službo. Na ženskem oddelku je napravilo zrelostno preizkušnjo 42 domačih kandidat, med temi 14 z odliko; razen tega so dobile zrelostno izpričevalo še štiri bivše licejke. Izmed kandidat, ki so imele zrelostno preizkušnjo že z drugih učiteljskih, je bila ena aprobirana še za slovenski, ena za nemški učni jezik. Zrelostni izpit so napravile (razprto tiskane z odliko): Armič Marija, Baraga Serafina, Bauerheim Erna, Črnologar Angela, Geiger Erika, Gmeiner Pavla, Gradišar Josipina, Grilanc Ana, Hauptman Marija, Jakše Terezija, Jebačin Amalija, Jeglič Leopoldina, Jenko Marija, Josin Marija, Jurman Marija, Kessler Ana, Kiferle Ljudmila, Klemenc Ivana, Kobelka Marija, Kosi Karolina, pl. Lehman Andreja, Levec

Štefaniya, Lindtner Alfonza, Lobe Marija, Marič Julijana, Marolt Emilija, Mlakar Marija, Možina Albina, Omladič Štefaniya, Perko Marija, Petelin Ana, pl. Pilbach Ana, Piskernik Helena, Plevnik Katarina, Prestor Ana, Rudolf Ema, Sturm Ana, Šeme Ana, Špan Marija, Verstovšek Vlada, Vider Ljudmila, Božič Vida. Bivše licejke: Cepuder Irma, Herbst Pavla, Krisch Cirila, Rakovec Cirila. Aprobirana učiteljska kandidatka Dolenec Marija je dobila izpričevalo še za slovenski, Kristofič Pavla za nemški učni jezik.

Bojišče. Učitelj na Vranskem gosp. R. Pestevšek je imenovan za poročnika. — Padel je na tirolskem bojišču učit. kandidat O. Črne. — Ranjena sta bila na severnem bojišču nadučitelj Andrej Kenič iz Zagorja na Notranjskem in V. Črnigoj od Sv. Križa na Vipavskem.

Pomlad se je poslovila. Dne 22. junija popoldne smo spremili k večnemu počitku nadebudno učiteljsko kandidatino gdč. Milico Froulikovo. Pogreba se je

udeležil ravnatelja namestnik dr. J. Kušar, gg. profesorji z gojenkami, gđene. vadniške učiteljice z učenkami in mnogo drugega občinstva.

Kdor je videl ta lep izprevod, je spoznal na prvi pogled, da se je osula komaj razcvetela roža... Sedemnajst pomladi si videla, ljuba Milica, a osemnajsta ti je nasula ob slovesu cvetja v prerani grob.

Šest dolgih mesecev smo te pogrešali v šoli, ki si ji bila dika in ponos, in nihče ni mogel verjeti, da je bilo tvoje lepo, mlado življenje zapisano tako zgodnji smrti.

Često smo te obiskovale v času boleznih in navdajale tvojo po delovanju hrepenečo dušo z upanjem. In ko si slednjič zdvojila, da bi še okrevala, tedaj si nam izrekla željo, naj te spremimo polnoštevilno na zadnji poti. Uverjene smo, da je gledalo tvoje oko z zadoščenjem na nas, saj smo storile vse, da čimbolj lepo počastimo tvoj spomin. Narava sama te je okitila z najlepšim cvetjem in škrjanec ti je v sinji višavi pel v slovo najlepše psalme.

Nastlali smo ti grob z belimi nagelji in krsto smo ti pokrili z dehtečim cvetjem. Naš dobri katehet vlč. g. dr. Demšar se je v ganljivem govoru poslovil v imenu nas vseh in pod vodstvom g. prof. Dekleve smo ti zapele ono tebi najljubšo: »Gozdič je že zelen«.

O, ko bi solze mrtve budile, ne krila bi te, draga Milica, črna zemlja. Zapustila si nas in svoj narod prerano, a tvoj duh bdi v večni blaženosti nad nami. Prosi dobrotno nebo, naj nas varuje, da ne omagamo na potu življenja, da bomo enkrat vredne tebe, lilija večnosti. Spavaj sladko, spavaj sladko!

M.

Odlikovanje. Gđna Franja Zemljanova, šolska voditeljica na Boh. Bistrici, je prejela častno srebrno kolajno Rdečega križa z vojno dekoracijo.

Imenovanje. K r a n j: Judita Splihal, supl., Podbrezje; Marija Lukan, supl., Škofja Loka. — P o s t o j n a: Josipa Blumauer, supl., št. Vid pri Vipavi. — R a d o v l j i c a: Marija Žerjav, supl., Jesenice; Helena Potočnik, supl., Bled.

Umrli je 12. junija deželni šolski nadzornik dalmatinskih srednjih šol, dvorni svetnik Mih. Zavادل, rodom Slovenec.

Danes tukaj, jutri tam... Nadučitelj Fr. Silvester je srečno rešen Sibirije. Poslali so ga na jug. Iz mesta Tjumen ob srednjem Uralu, v guberniji Tobolsk, je došla šele te dni dopisnica, dasi je bila oddana 14. marca, s sledečo vsebino:

Tjumen, 14. marca 1916.

Velecenjeni!

Solnce greje, čeprav sneg leži še krog in krog. Šuba, iz kože kirgijske ovce, ki ni prepustila štiridesetprocentnega mraza, rada ali nerada odpira pot nepremagljivi solnčni gorkoti. —

»Doma cveto cvetičice,
po njih šume čebelice...«

Na junaških grobovih so priklili beli zvončki, klanjajo svoje glavice, pa zvoné tja v dol in breg:

»Tudi ti boš vstal...«

K nedolžnim cveticam pribrenče čebelice. Ah, čebelice: neumorno delavne, nedosegljivo redne, neomahljivo zveste in vdane svoji kraljici...

Pa odpro zvončki svoje čašice in izroče čebelicam božje darove...

Za vesno pride leto, a za letom jesen. Voščene sveče bodo plamenele na oltarju in na grobovih, ah, na tisočerih grobovih, kjer so nedavno še cveteli beli zvončki in, kjer so čebelice šumele pomladno pesem...

Solnce, čudovito moje Solnce!

Nadučitelj Fran Silvester.

Istočasno je pa urednik prejel drugo kartico, pisano sredi aprila, s kratko vsebino:

»Na jugu! Videl Azovsko morje! — Danes sem že severno od Berdjanska — pri kmetih. Nemški kolonisti...; upam, da bo dobro. Moj natančni naslov: Vojno-plenjeni Fr. Silvester, Južna Rusija, gub. Tavrija, p. Gnadenfeld, selo Rudnervejde.« —

Mesto Berdjansk leži na vznožju 20 kilometrov dolgega pomola ob Azovskem morju, severovzhodno od Krima. Pristanišče, ki je dobro zavarovano, je živahna izvozna točka nemških kolonistov. Gnadenfeld ni daleč od Berdjanska.

Učiteljstvo v Nemčiji. Po izkazih naučnega ministra je bilo v Nemčiji do aprila izmed 98.930 učiteljev poklicanih 51.028 v vojno službo. Kljub temu je po-

učevanje prenehalo samo na 193 zavodih, dasi je vseh šol 192.000. Do aprila je padlo 7000 učiteljev, 7207 se jih je povrnilo z bojišča. Dasi bo po vojski pomankanje moških učiteljskih moči, ven-

dar svari nemaški naučni minister, naj ženstvo ne sili preveč v učiteljski poklic, ker je še vedno na razpolago okrog 10.000 ženskih kandidat, ki jih ni moč nastaviti.

Vzgoja.

Velja vsem. Dne 23. junija se je predstavila deputacija šolskih ravnateljic in šolskih voditeljev slovenskih javnih in zasebnih ljudskih šol ljubljanskih dežel-nemu predsedniku grofu H. Attems-u. Navzoči so bili: ravnateljica ga. Marou-tova, šentjakobska šola; voditelj Jeglič, II. mestna deška ljudska šola; voditelj Cepuder, III. mestna deška ljudska šola; voditelj Dimnik, I. mestna deška ljudska šola; voditelj Levec, IV. mestna deška ljudska šola; zač. vodja Wagner v šišenski šoli; vodja Črnagoj, barjanska šola; Grm, gluhonemnica; Stuhli, salezijanska šola; spiritual Zupančič, zastopnik uršulinskih šol; prednica s. Terezija Hanželič, deška ljudska šola v Marijanišču; ravnateljica s. Eleonora Mantuani, dekliška šola v Lichtenurnovem zavodu. Vodi-telj deputacije nadzornik Lavtižar je na-govoril deželnega predsednika takole: Preblagorodni gospod predsednik! Vi-sokorodni gospod grof! Zastopniki slo-venskih javnih in zasebnih ljudskih šol ljubljanskih si dovoljujemo v imenu vsega učiteljstva teh šol pokloniti se Va-šemu visokorodju ter Vas kot deželnega predsednika — zastopnika presvetlega cesarja v naši lepi domovini — ob pri-lik, ko ste nastopili svojo visoko službo, najvdaneje in najdostojneje pozdraviti. Vojska je s svojimi neugodnimi posledicami globoko posegla zlasti tudi v vzgojo šolske mladine. Zavedamo se, da je po-stalo vzgojno vprašanje najvažnejše vprašanje, s katerim se mora z vso ljubeznijo in resnostjo baviti ravno ljudskošolsko učiteljstvo in da bo morala šola skušati to škodo v pedagoškem in didaktičnem oziru popraviti že sedaj, zlasti pa po vojski. Izjavljamo, da hočemo skrbeti z besedo in z zgledom za to, da se bo mla-dina v naših šolah še bolj kot kdaj prej vzgajala v versko - nravnem duhu za Boga, cesarja in širšo ter ožjo domovino

ter da bo prožeta pravega verskega, avstrijskega in domoljubnega duha zapu-ščala šolo ter stopala v življenje. Da bo pa naše delo uspešno in plodonosno, si usojamo zaupno zaprositi Vaše visoko-rodje blagonaklonjenosti in opore. — **O d g v o r g. dež. predsednika:** Veseli me, da ste me tako lepo pozdra-vili. Nagovoru g. voditelja deputacije nimam nič dostaviti. Vse, kar je govoril g. nadzornik, podpišem tudi jaz v celem obsegu, ker je treba skrbeti, da posta-nejo učenci kdaj dobri državljani. Želim, da se po govorjeni obljubi ravna vse učiteljstvo ter dela vsakdo na to, kar je pri nastopu službe obljubil. Učitelj ima v šoli dovolj dela. Proti onemu, ki bi se preveč brigal za politiko, bodo mo-rale pa tudi šolske oblasti vršiti svojo dolžnost v polnem obsegu. Delajte v ko-rist šoli in učencev in potem smete pri-čakovati, da bom tudi jaz podpiral Vas in storil za učiteljstvo vse, kar mi bo mogoče.

Za varstvo mladine. Ljubljanski vo-ditelji in voditeljice so vsled iniciative c. kr. mestnega šol. nadzornika Fr. Lav-tižarja sestavili načrt odredb, ki bi za-gotovile mladini tudi v javnosti primerno varstvo in zabranile zunanje škodljive vplive. Dež. šolski svet je izročil pred-lagana načela ožjemu komiteju, ki jih bo presodil, da se potem predlože vladi v potrjenje. — Da bi se le pereča zadeva dolgo ne zavlačevala!

Dež. šol. svet kranjski je sprejel tudi predlog, naj šolske oblasti sporazumno z županstvi, varstvenimi sodišči in poli-tično oblastjo po mestih in industrijskih krajih ustanove dnevna zavetišča za mladino, ki nima doma potrebnega nadzorstva.

Jasno stališče. O razjasnjevanju koč-ljivih stvari je zapisal župnik J. Volc v temeljiti razpravi, ki jo prinaša »Bogo-

ljub« pod naslovom »Vzgoja otrok v krščanski družini« — jako previdno in premišljeno sodbo. V št. 4., str. 108, beremo: »Včasih pa vprašajo otroci v svoji nedolžnosti tudi po čem takim, kar bi škodovalo njih sramežljivosti, če bi se jim dal odkrit odgovor. V takem slučaju je najboljšo, vprašanje preslišati in obrniti otrokove misli drugam. Tako so učili stari, izkušeni vzgojeslovci.

V novejšem času je začelo zelo siliti na površje ravno nasprotno načelo: naj se namreč otroci že doma pravočasno pouče vsestransko tudi o spolnih razmerah, češ: če jih starši ne pouče ali šola, jih bodo pa drugi nepoklicani — otrokom v kvar. Če jih pa resnobno pouče vzgojitelji, bodo dobili otroci pravo zmisel o prevažnih smotrih spolnega nagona in se bodo s tem obvarovali ostudnih grešnih razvad in nravnih zablod. — No, nam se zdi, da se v tej zadevi pričakuje malo preveč od pouka. — Ko bi bil vzrok nečistim grehom samo pomanjkanje pouka ali nevednost — bi ne premišljevali nič. Toda izkušnja uči, da je zlasti v tej reči srce mnogo močnejše nego razum. Vsekako se ta nova struja še ni utegnila dejansko dobro izpričati. Dotlej ostanemo pri nasvetu sv. Pavla: »Nečistost in vsa nesramnost... se še ne imenuj med vami, kakor se spodobi svetim, ali nesramnost, ali nespametne ali grde besede.« (Ef. 5, 3. 4.) Seveda, kjer se pokaže izjemna potreba pri posamezniku, naj se le izpregovori tudi o tej reči jasno in odločno. Kajpak slejkoprej najboljše pri izpovedi, ali pa po razumnem, zanesljivem zdravniku.

Zmerjanje. Zmerjati se pravi z besedami žaliti, poniževati in jemati veljavo... Da se z zmerjanjem pri vzgojevanju ničesar ne pridobi, pač pa škoduje, ni treba še-le poudarjati... Navadno prečujejo največ zmerjanja uprav duševno manj nadarjeni in zanemarjeni otroci, ki vsled takega nezmisljenega divjanja veliko trpe, dasi bi bili potrebni še prav posebne pozornosti in ljubeznivosti, in je upati kaj uspeha edino-le, ako se z njimi mirno, potrpežljivo in premiselno ravna. Vsled učiteljevega zmerjanja se taki sla-

biči oplaše; kogar pa tako govorjenje ne oplaši, ga pa odbije, kajti četudi je slabotnega umevanja, vendar le čuti, kar je žaljivega v takih besedah. Uspešna vzgoja je potem uničena in izključena; slabih posledic take vzgoje ni treba naštevati. Srca otrok si tak vzgojitelj odtuji ter zamori v njih vsako spoštovanje. — Herder — Lexikon der Pädagogik.

Poglavje o seksualni pedagogiki in razprava o njem je dobila dostop tudi v prusko gosposko zbornico, kjer je poročal o tem vprašanju z ozirom na učiteljska in vseučilišča belgijski vrhovni guverner. Poudarjal je namreč in našteval, kaj naj vlada sporazumno s cerkveno oblastjo ukrene, da se zatro pogubonosne posledice spolnih bolezni; pri tem je pa tudi naglašal, da naj se v višjih šolah nekoliko bolj vpoštevata seksualna pedagogika.

Pri tem predlogu se je oglasil tudi knezoškof breslavski Bertram, ki je kratko pa točno očrtal stališče zdrave vzgoje. Rekel je med drugim: »Tudi način, kako se razjasnjuje ali svari, s čimer pa še seve ni pomagano, mora biti strogo pedagoški in imeti tako obliko, da vpliva hkrati na razum in voljo. »Predvsem je treba utrditi otrokovo voljo z globokim spoštovanjem do zapovedi božjih in sveto sramežljivostjo do samega sebe, z mislijo na odgovornost pred Bogom in pred ljudmi ter s krepilnimi sredstvi milosti, ki jih nudi sv. vera. Ako se otrok na ta način utrdi, se mu zbudi zavest: jaz se lahko ohranim čistega in se bom tudi, da bom srečen za čas in večnost!«

Posnemanja vredna odredba. Poveljujoči general 7. armadnega zbora v Monastiru na Nemškem je izdal za svoj okraj povelje, v katerem prepoveduje imeti v izložbenih oknih in prodajati razne slabe knjige, kot: pustolovske dogodbe, spise dvomljive patriotične vsebine, nenravne spise medicinskega ali literarnega značaja, opise doživljajev tajnih policajev, roparske romane itd., ker je neizpodbitno dokazano, da pokvarja mladino čitanje slabih knjižur. Pametna odredba, ki bi bila umestna tudi za naša mesta.

Raznoferosti.

Dijaška kuhinja v Ljubljani. Nedavno je imelo društvo »Dijaška kuhinja« občni zbor. Za naše dijaštvo je ta zavod res velika dobrota osobito še v teh časih draginje in pomanjkanja. Iz poročila č. kanonika dr. Iv. Svetina je razvidno, da je bilo podpiranih, oziroma da je prejemalo hrano po nizki ceni okrog 100 dijakov. Kar je poleg tega še večje vrednosti, je skrbno nadziranje dijaštva, ki se vsled tega dostojno in lepo obnaša in varuje neotesanosti in robotosti. Dijaki imajo posebne oddelke, kjer opravijo pred jedjo in po jedi tudi kratko molitev. — Stroškov je imela kuhinja do 90.000 kron, in blizu toliko tudi dohodkov. Tudi temu podjetju načeluje z veliko ljubeznijo in trudaljubivostjo č. kanonik A. Kržič.

Na korist »Rdečemu križu« je imela ljubko slavnost tudi osemrazrednica dekliškega Lichtenturničnega zavoda s prav lepim sporedom. Odlikovale so se predvsem odlične pevke, pa tudi gojenke, ki so nastopile v zanimivem, domoljubnem igrokazu. Ugajal je zlasti »Kolo«. Žal, da je prvo prireditev nekoliko motilo neprijetno vreme.

Naš dobrotnik. Že drugič imamo prijetno dolžnost, da se v imenu »Društva slovenskih katehetov«, pa tudi v imenu »Slomškove zveze« prav toplo in iskreno zahvaljujemo preč. gosp. svetniku Juriju Kōnigu, župniku na Vinici, ki je naklonil vsakemu izmed omenjenih društev lep dar 100 K — skupno 200 K. Že pred leti je gospod svetnik pristopil z enakim zneskom kot ustanovni član v vrsto katehetov in Slomškarjev; zdaj nam je iznova pokazal svojo izredno naklonjenost. Naj mu bo Bog plačnik!

1848 — 1866 — 1916. Te letnice so bile zapisane v dneh 24. in 25. junija, ko smo slavili petdesetletnico bitke pri Kustoci, ob vznožju Radeckijevega spomenika v ljubljanskem zvezdnatem dreveredu. Ob tej priliki smo prosili ljubega Boga, naj bi se uresničilo, da bi ostala tudi letnica 1916 kot trajno spominsko leto na končno slavno zmagō nad nezvestobo bivšega zaveznika, ki se je v

nesramni brezvestnosti hotel polastiti naših lepih slovenskih pokrajin. Vse za vero, dom, cesarja pred 50 leti, — vse za vero, dom, cesarja tudi danes!

Razstava ženskih ročnih del. Šentjakobska slovenska dekliška osemrazrednica v Ljubljani je v vojne namene priredila okusno in obsežno razstavo ženskih ročnih izdelkov vsake vrste. Razstava in ljubka prirediteljica z nagovori, petjem in deklamacijami se je prav izborna obnesla. Odlični nastopi vrlega dekliškega šolskega zbora, kakor tudi deklamatorke so visoko občinstvo prepričali, da deluje na zavodu vsestransko požrtvovalno učiteljsvo in da se gojenke vzgajajo za krepostno življenje po starem načelu: »Vse za vero, dom, cesarja«, kar je primerno poudarjal tudi nadzornik Lavtižar v svojem pozdravnem nagovoru. Pri razstavi sami gre prva zasluga učiteljici ročnih del, gđc. Meškovi; za otvoritveno prireditev neumorno in nesebično delavni učiteljici in pevovodkinji gđc. Šercovi in gđc. Ojstriševi, ki je pevske točke prav spretno spremljala na harmoniju; pohvalo pa zasluži ves učiteljski odbor z gospo ravnateljico Maroutovo. Čisti dohodek je znašal 874 K 38 vin., ki se je izročil svojemu namenu.

Na otvoritveno slavnost so gojenke povabile tudi generalnega polkovnika pl. Borojeviča. Poslal je naslednje prisrčno slovensko pismo:

»Ljube moje mlade gospodične! Zelo in odkritosrčno me je razveselilo, da ste me povabile k slavnostni otvoritvi razstave ženskih ročnih del, ki jo priredi Vaš zavod. Srčno rad bi sledil Vaši želji ter prisostvujē otvoritvi te lepe razstave občudoval Vašo marljivost in Vaša dela, ko bi mi le bilo mogoče; toda, žalibog, mi razmere ne dopuščajo odstraniti se od armadnega poveljstva. Najboljše moje želje spremljajo Vaše podjetje. Želim iz vsega srca, da bi bila dela Vaše neutrudljive pridnosti in Vašega priznanja vrednega prizadevanja deležna najlepšega uspeha. — Vojna pošta št. 305, dne 12. junija 1916. — Borojevič Ir.«

Slovenska čitanka za državne obrtne šole. Sestavil Henrik Podkrajšek, c. kr. profesor. Cena vezani knjigi 3 K 40 vin. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1915. — To je naslov najnovejše učne knjige, ki obsega 331 strani in jo krasi 45 slik. Njena zanimiva vsebina je razdeljena takole: I. Blažilni, poučni in zabavni spisi. II. Narodno gospodarstvo. III. Zdravstvo. IV. Zemljepis. V. Zgodovina. VI. Priroda, obrt in umetnost. VII. Državljanstvo. VIII. Življenjepisi. Na koncu je dodan majhen slovarček znanstvenih izrazov.

Obširne in skrbno sestavljene čitanke pač ne bo mogoče popolnoma obdelati v šoli, ima pa tudi veljavo za celo življenje in za vsakega obrtnika; dobro bo tudi služila učiteljem strokovnih nadaljevalnih šol. Marljivi sestavitelj je moral prebrskati mnogo gradiva in je imel zelo veliko truda, preden je izbral tako izborno tvarino ne le domačih, ampak tudi čeških in nemških strokovnih pisateljev.

V VI. oddelku so opisane najvažnejše obrti, zlasti stavbarska, t. j. zidarska, tesarska, mizarska, strgarska, ključavničarska, slikarska in kiparska. Jako poučni so članki: Stavbarstvo. — Stavbni načrti. — Stavbni slogi. Našlo bi se pa bilo tudi še kaj primernega v koledarjih družbe sv. Mohorja, tako n. pr. iz leta 1898. spis: »Kako naj zidamo domača poslopja.« — Času primerni so tudi članki: Električna razsvetljava. — Brzjav. — Telefon.

Pri zemljepisu pa pogrešamo kratkih opisov naših obrtnih krajev, kakor so Idrija, Jesenice, Tržič, Borovlje, Zagorje. Tudi obširno delovanje »Kranjske obrtne družbe« naj bi se bilo na kratko omenilo.

Življenjepisi kažejo zglede marljivih in umnih in vsled tega tudi premožnih obrtnikov.

Znanstveni izrazi v slovarčku so večinoma srečno izbrani, vendar hočemo dostaviti nekaj opazk.

Za Abstand ima Cigale izraz — r a z s t o j.

Za Baumwollfabrik ne ugaja pavolar-nica; zakaj ne bombažnica?

Rudarski izraz »grodelj« velja le za Roheisen.

Ukaliti ne bo »löschen«, ampak »stäh-len« (abhärten). Za Verzapfung je »vpes« čuden izraz, ker Zapfen je čep.

Obširna terminologija za stavbne predmete je izšla leta 1892. v V. pedagoškem letniku. Omeniti nam je še, da je urednik čitanke objavil tudi več lastnih poučnih sestavkov. Vajenci in mojstri mu bodo za njegov veliki trud gotovo hvaležni.

Slovenische Kriegs- und Soldaten-Lieder. Dr. Rudolf von Andrejka. — Peterim gre hvala za to knjigo, v kateri čitamo v nemškem jeziku 36 naših pesmi, 14 umetnih in 12 narodnih. Prevajalcu, Katoliški bukvarni, slikarjem, reproducentu slik in tehničnemu pospeševalju tega dela, vsem gre hvala, seveda ne vsem v enaki meri. Dr. Andrejka je imel pri izbiri pesmi srečno roko in pri njih prestavi še bolj spretno pero. Katoliška bukvarna, ki je v takem času založila tako knjigo, se je s tem za pretekle čase obtožila, kako je včasih slovensko knjigo pri nje opremi in izdaji cenila kakor mačeha pastorko. Slikarji (A. Koželj, M. Gaspari, izvezemši H. Vurnik) so mestoma v izrazu narodnih motivov zelo trdi, preveč poze, premalo iskrene naivnosti. Najbolje je svoje delo rešil reproducent I. Kram-polek na Dunaju. Enako je dr. M. Ope-ka delu in prevajatelju (pa tudi Ivan Grafenauer) pripomogel k uspehu.

—r

